

Prognos

Statens budget och de offentliga finanserna

September 2023

EKONOMISTYRNINGSVERKET

Publikationen kan laddas ner
från ESV:s webbplats esv.se.

Datum: 2023-09-14

Dnr: 2023-07285

ESV-nr: 2023:43

Copyright: ESV

Sammanfattning

Svensk ekonomi har bromsat in. Lågkonjunkturen blir mild i år, men fördjupas 2024. Hög inflation och stigande räntor minskar både hushållens konsumtion och investeringarna. Det bidrar till att den offentliga sektorns finansiella sparande visar ett underskott på nära 50 miljarder kronor i år och nästa år. Även minskade kapitalinkomster bidrar till det svagare sparandet. Den kraftigaste försvagningen av sparandet sker i kommunsektorn, då kommunal konsumtion ökar mycket samtidigt som inkomsterna ökar svagt. Det strukturella sparandet ligger nära målnivån för överskottsmålet både 2023 och 2024, innan åtgärderna i budgetpropositionen för 2024 är beaktade.

I vår septemberprognos har vi inte räknat med de åtgärder som redan presenterats inför budgetpropositionen för 2024. Bedömningarna i denna rapport kan därför ses som en utgångspunkt inför budgeten. Att det strukturella sparandet ligger nära målnivån redan innan vi räknat med åtgärder i budgetpropositionen betyder att målnivån riskerar att underskridas nästa år.

Svensk ekonomi har bromsat in och BNP minskar med 0,7 procent i år. Den höga inflationen, i kombination med stigande räntor, gör att hushållens konsumtion och investeringarna sjunker. Arbetslösheten stiger i år och nästa år, men trots det blir löneökningstakten högre än på många år – en viss kompensering för försämrade reallöner till följd av den höga inflationen. Under kommande månader väntas inflationen avta och nästa år är den underliggande inflationen nära målet igen. Det betyder att Riksbanken då kan börja sänka räntan, varpå efterfrågan i ekonomin ökar och BNP stiger med 1 procent. Lågkonjunkturen blir mild i år men den fördjupas nästa år. Ett normalt konjunkturläge nås 2026.

Skatteintäkterna ökar i lägre takt i år, då skattebaserna växer långsammare till följd av lågkonjunkturen. Konsumtionsskatterna, exklusive elstöden¹, utvecklas svagare i år. Det är framför allt intäkterna från mervärdesskatten som bromsar in. Skatt på arbete utvecklas något svagare än i fjol. En långsammare ökning av lönesumman och den höga inflationen förra året dämpar utvecklingen, men det motverkas delvis av slopandet av den tillfälliga sänkningen av arbetsgivaravgifter för unga som gällt under pandemin. Intäkterna från skatt på kapital minskar i år. Det är framför allt hushållens kapitalskatter som fortsätter minska till följd av lägre kapitalvinster, men även skatt på företagsvinster minskar. Avkastningsskatten ökar däremot mycket på grund av en högre statslåneränta. Nästa år utvecklas de totala skatteintäkterna starkare än i år, i takt med att aktiviteten i ekonomin tilltar. Konsumtionsskatterna utvecklas då starkare. Dessutom ökar kapitalskatterna igen. Avkastningsskatten fortsätter att öka mycket men även skatt på företagsvinster ökar. Skatt på arbete växer dock långsammare eftersom lågkonjunkturen påverkar arbetsmarknaden med viss eftersläpning, men även den höga inflationen bidrar.

De takbegränsade utgiftsområdena på statens budget är nästan oförändrade i år jämfört med förra året. Utgifterna ökar inom flera utgiftsområden, men minskar nästan lika mycket inom andra till följd av att pandemistöden har upphört. Dessutom minskar utgifterna inom energiområdet mycket eftersom de var tillfälligt höga 2022 när elpriskompensationen betalades ut. Utgifterna ökar mest för Försvar och samhällets krisberedskap, Ekonomisk trygghet vid ålderdom, Rättsväsendet och

¹ Elstöden bokförs som en konsumtionsskatt 2022 och 2023. Vi beskriver här den underliggande utvecklingen, det vill säga exklusive elstöden. Se faktabara på sida 6.

Kommunikationer. Utgifterna ökar på grund av åtgärder i budgeten för 2023, men även till följd av den höga inflationen förra året eftersom många transfereringar indexeras med prisbasbeloppet. Nästa år ökar de takbegränsade utgifterna mycket. Utgifterna för försvaret står för knappt hälften av utgiftsökningen, men den höga inflationen i år bidrar också till ökade utgifter inom flera områden, inte minst Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning. Den svagare arbetsmarknaden medför även högre utgifter för Arbetsmarknad och arbetsliv.

De totala utgifterna på statens budget ökar mycket i år. Det är Riksgäldens nettoutlåning som ökar till följd av såväl mindre kapacitetsavgifter till Svenska kraftnät som utbetalningar av elstöd till hushåll och företag som finansieras med inbetalda kapacitetsavgifter. Detta påverkar dock inte det finansiella sparandet. Nästa år ökar de totala utgifterna långsammare jämfört med i år, och i något lägre takt jämfört med de takbegränsade utgifterna.

Den offentliga sektorns finansiella sparande visar ett underskott i år. Det kommer sig främst av att skatteintäkterna ökar betydligt långsammare när det är lågkonjunktur och att kapitalinkomsterna sjunker. Samtidigt ökar utgifterna mycket. Det är framför allt konsumtion och investeringarna som ökar, i såväl staten som kommunsektorn. Båda sektorerna bidrar till underskottet men det är störst inom kommunsektorn, vars sparande påverkas mycket av kraftigt ökade utgifter för avtalspensioner till följd av inflationen, och att tillfälliga statsbidrag upphör. Med anledning av det pressade ekonomiska läget antar vi att ett antal kommuner och regioner kommer att utnyttja resultatutjämningsreserven både i år och nästa år för att kunna upprätthålla verksamheten. Nästa år försvagas den offentliga sektorns finansiella sparande ytterligare något. Inkomsterna ökar förvisso mer igen när aktiviteten i ekonomin tilltar och även hushållens kapitalvinster väntas öka. Utgifterna ökar då mindre än i år, men ändå något mer än inkomsterna. Utgifterna ökar delvis på grund av att inflationen påverkar dem med viss eftersläpning. Ålderspensionssystemet visar överskott både i år och nästa år.

Statens budgetsaldo visar också ett underskott i år, men det är mindre än underskottet i statens finansiella sparande. Skillnaden beror framför allt på att Riksbankens amortering av valutalån stärker budgetsaldot, men inte det finansiella sparandet. Saldot stärks också av fortsatt stora inbetalningar av kapacitetsavgifter till Svenska kraftnät. Samtidigt dämpar utbetalningarna av elstöd förstärkningen av budgetsaldot, men påverkar inte det finansiella sparandet. Nästa år visar budgetsaldot ett överskott, medan statens finansiella sparande visar ett underskott som är större än i år. Skillnaden beror främst på att de första utbetalningarna från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens väntas komma in då. Utbetalningarna förbättrar saldot, men inte sparandet.

Det strukturella sparandet, det vill säga det finansiella sparandet rensat för påverkan av konjunktursvängningar, beräknas visa ett litet överskott i år och nästa år. Det ligger nära målnivån för överskottsmålet båda åren, redan innan de åtgärder som har presenterats inför budgetpropositionen 2024 har räknats med. Det betyder att målnivån riskerar att underskridas 2024.

Maastrichtskulden sjunker i år, trots lågkonjunkturen och underskott i den offentliga sektorns finansiella sparande. Det beror framför allt på att Riksbanken amorterar de sista valutalånen samtidigt som pandemistöden upphör. Skulden ligger därmed nära den nedre gränsen för toleransintervallet för skuldankaret. Nästa år stiger skulden något eftersom underskottet är fortsatt stort och ingen amortering av valutalån sker.

Jämfört med föregående prognos är den makroekonomiska bilden ungefär densamma. Vi har reviderat ner BNP något både i år och nästa år, och inflationen

väntas bli lite högre båda åren. Skatteintäkterna har justerats upp alla prognosår, vilket främst beror på det preliminära taxeringsutfallet för 2022 som pekar på att intäkterna är högre än tidigare prognostiserat. Framför allt har intäkterna från skatt på företagsvinster reviderats upp mycket, men även skatt på arbete har höjts. De takbegränsade utgifterna har reviderats ner både i år och nästa år. Det är framför allt Sveriges avgift till EU som har sänkts båda åren. Sparandet i den offentliga sektorn har höjts alla år utom 2026. Det är sparandet i staten som har reviderats upp mest, eftersom intäkterna har höjts och utgifterna sänkts.

Tabell 1 Prognosen i siffror

Vissa nyckeltal	2021	2022	2023	2024	2025	2026
BNP, fasta priser, kalenderkorrigerat, procentuell utveckling	6,0	2,8	-0,7	1,0	3,0	2,3
Finansiellt sparande i offentlig sektor, miljarder kronor	1	66	-47	-46	10	86
Finansiellt sparande i offentlig sektor, procent av BNP	0,0	1,1	-0,7	-0,7	0,2	1,2
Strukturellt sparande i offentlig sektor, procent av BNP	-0,9	0,2	0,1	0,1	0,5	1,2
Maastrichtskuld, procent av BNP	36,4	32,7	30,8	31,0	30,1	28,4

Källa: ESV och SCB

Faktaruta Flera stöd till hushåll och företag för höga elkostnader

Till följd av de periodvis mycket höga elpriserna har hushåll och företag kompenseras, eller kommer att kompenseras, för höga elkostnader i flera steg. De olika stöden registreras på olika sätt i statens budget och i den offentliga sektorns finansiella sparande. Totalt sett beräknas ca 62 miljarder kronor i stöd betalas ut. 9 miljarder kronor av dessa försvagade det finansiella sparandet 2022, i övrigt påverkas inte det finansiella sparandet. Denna faktaruta förklarar skillnaderna mellan hur de olika stöden redovisas och hur de benämns i rapporten.

- 1) Det första stödet avsåg förbrukning under perioden december 2021–mars 2022 och uppgick till 9 miljarder kronor. Stödet benämns **elpriskompensation** och ingick i statens budget via ett anslag inom utgiftsområde 21, Energi. Stödet höjde utgifterna i statens budget och i nationalräkenskaperna med samma belopp, det vill säga det försämrade både budgetsaldot och det finansiella sparandet.
- 2) Efter det första stödet har det tillkommit stöd till hushåll och företag som finansieras via de kapacitetsavgifter (även kallat flaskhalsavgifter) som elbolagen betalar till Svenska kraftnät. Alla dessa inkluderas i det som i rapporten kallas **elstöd**. Dessa stöd har ingen påverkan på det finansiella sparandet. Kapacitetsavgifterna och elstöden redovisas under Riksgäldens nettoutlåning i statens budget. De inbetalda avgifterna sänker nettoutlåningen medan utbetalningarna av elstöd höjer den. Följande stöd till hushåll och företag har godkänts hittills:
 - a. Elstöd till hushållen i elområde 3 och 4 för perioden 1 oktober 2021–30 september 2022. Stödet godkändes i november 2022 och uppgick till 17,5 miljarder kronor. Det betalades ut under februari och mars 2023. Stödet höjer nettoutlåningen i år eftersom det finansieras med kapacitetsavgifterna och försvagar budgetsaldot. I SCB:s nationalräkenskaper bokfördes däremot stödet som en skatt på konsumtion och som en transferering till hushållen under fjärde kvartalet 2022, dvs. vid den tidpunkt då stödet godkändes. Det finansiella sparandet påverkades därmed inte men både skatteintäkterna och utgifterna höjdes. Även hushållens disponibla inkomster höjdes därmed 2022 trots att utbetalningen av stödet inte skedde förrän i år.
 - b. Elstöd till hushåll i hela Sverige för perioden november–december 2022 godkändes i februari 2023. Det beräknas uppgå till 7 miljarder kronor. Liksom det stöd som redan har betalats ut till hushållen höjer stödet nettoutlåningen och försämrar budgetsaldot 2023. I nationalräkenskaperna kommer det att bokföras som en skatteintäkt och transferering till hushållen år 2023, samma år som stödet godkändes.
 - c. Elstöd till företag och organisationer godkändes i januari 2023. Det beräknas uppgå till 27 miljarder kronor. Stödet kommer att registreras på budgeten och i nationalräkenskaperna på samma sätt som stödet till hushållen som betalas ut i år, förutom att transfereringen går till företag och organisationer i stället för till hushåll.

- d. Elstöd till elintensiva företag har också godkänts i år. Det beräknas uppgå till 0,6 miljarder kronor och registreras på samma sätt som det generella stödet till företag.
-

Faktaruta **Hantering av försvarsmateriel till Ukraina i prognosen**

Under det senaste året har Sverige skänkt försvarsmateriel till Ukraina i flera omgångar. Vid beräkning av BNP och statens finansiella sparande är det av betydelse hur stöden kommer att bokföras i nationalräkenskaperna (NR), men det är ännu inte helt klarlagt hur stöden kommer redovisas. I prognosen har vi därför tagit hänsyn till stöden så som vi antar att de kommer hanteras i NR.

Inledningsvis skickade Sverige framför allt skyddsutrustning och ammunition till Ukraina. Även det senaste stödpaketet² omfattade denna typ av materiel som har minskat Försvarsmaktens lager och lämnats som bidrag av varor till utlandet. Det senaste året har stödpaketet³ till Ukraina, förutom lagervaror, omfattat bland annat stridsvagnar, pansarvärnsrobotar och artillerisystem – försvarsmateriel som när det är förbandsatt ingår i militära investeringar⁴. När materielen skänks till Ukraina och lämnar landet minskar försvarsinvesteringarna och antas bokföras som en desinvestering i BNP. Enligt NR ska värdet på de militära investeringarna som registreras som desinvestering utgöras av återanskaffningsvärdet. Eftersom vi inte har kännedom om dessa värden har vi i prognosen antagit att desinvesteringen motsvaras av finansieringen i relevanta ändringsbudgetar. Statens finansiella sparande påverkas inte eftersom desinvesteringen motsvaras av en transferering till utlandet med ett lika stort belopp. Stöden påverkar inte heller statens budget under prognosåren eftersom de redan har finansierats via budgeten. Däremot ökar investeringsutgifterna motsvarande de medel som tillskjutits i extra ändringsbudgetar för att återanskaffa skänkt materiel. Det försvagar både budgetsaldot och sparandet.

Tidigare i år beslutade regeringen att skicka artillerisystemet Archer till Ukraina.⁵ Eftersom de aktuella archerpjäserna inte är förbandsatta har de inte heller registrerats i NR än. I prognosen har vi därför inte räknat med de pjäser som föreslås skänkas till Ukraina eller säljas till Storbritannien som en desinvestering. Sverige kommer att behålla två archerpjäser som vi räknar med kommer tas upp som en investering i år, i ett första steg. Investeringen kommer att påverka statens finansiella sparande med motsvarande belopp. Budgetsaldot påverkas dock inte under prognosåren eftersom investeringen tidigare har registrerats på budgetsaldot, på samma sätt som övrigt försvarsmateriel. Möjligheten att ta med samtliga archerpjäser som en investering vid året för anskaffning diskuteras på SCB. Det kommer i så fall göras i samband med att tidsserien är öppen för revidering, i maj 2024. Vid en revidering kommer archerpjäserna som skickas till Ukraina och säljs till Storbritannien hanteras som en desinvestering 2023 på samma sätt som övrigt försvarsmateriel. De som säljs till Storbritannien kommer även att registreras som en export och BNP påverkas inte, inte heller sparandet kommer att påverkas. Fram till revideringen inkluderar inte NR-utfallet denna desinvestering eller export, vilket är utgångspunkten i prognosen. Vad gäller de pjäser som behålls i Sverige kommer investeringen flyttas till det år som anskaffningen gjordes.

I det senaste stödpaketet beslutades att USA ska få köpa tillbaka jaktrobotar som de tidigare sålt till Sverige. Försäljningen ingår i ett program som USA lanserat och syftar till att donera de återköpta robotarna till Ukraina. Försäljningen ska enligt NR minska

² Riksdagsbeslut 230817 om betänkande: Försvarsmateriel till Ukraina och försäljning av jaktrobotar till USA 2022/23:FiU32.

³ Extra ändringsbudget Stöd till Ukraina samt åtgärder riktade till företag och hushåll till följd av höga energipriser Prop. 2022/23:52 och Extra ändringsbudget Försvarsmateriel till Ukraina Prop. 2022/23:92.

⁴ Se fördjupningsruta: Påverkan på saldot och sparandet av investeringar i försvarsmateriel, i juni-prognosen 2022.

⁵ Extra ändringsbudget Försvarsmateriel till Ukraina Prop. 2022/23:92.

Försvarsmaktens lager och påverka exporten med samma belopp. Försäljningen har därmed ingen påverkan på BNP totalt sett. Försäljningsintäkten påverkar statsbudgetens saldo i år men påverkar inte statens finansiella sparande eftersom det ses som ett byte av tillgångar, från försvarsmateriel till kontanter. Återanskaffningen påverkar statens budget med ökade utgifter de år införskaffningen sker, sparandet påverkas med samma belopp.

Metodruta Principer och metoder för ESV:s prognos

För att kunna tolka Ekonomistyrningsverkets (ESV:s) prognoser och förstå hur de skiljer sig från prognoser från andra prognosinstitut är det viktigt att känna till ESV:s principer och metoder.

ESV:s prognos – ett underlag för politiska beslut: ESV:s prognos ska vara ett beslutsunderlag för den ekonomiska politiken. Prognosen omfattar hela samhällsekonomin, med fokus på inkomster och utgifter för den offentliga sektorn. Nyckelaggregaten i beräkningarna är statens budgetsaldo och det finansiella sparandet i den offentliga sektorn samt den offentliga skuldsättningen. Prognosen omfattar innevarande år och de följande tre åren. Prognosen baseras på gällande regler samt förslag och tydliga aviseringar om framtida finanspolitik som regeringen har presenterat i den senaste budgetpropositionen.⁶ ESV gör inga antaganden om ny finanspolitik, vilket är en viktig skillnad mot flera andra prognosinstitut.

Makroekonomi: Prognosen för hur svensk ekonomi utvecklas är grunden för beräkningarna för de offentliga finanserna. För innevarande och nästa år är makroprognosen en konjunkturprognos som fångar efterfrågan i ekonomin. Därefter baseras prognosen i stället på ekonomins utbudssida. Produktion och sysselsättning antas då konvergera mot den uppskattade potentialen i svensk ekonomi, givet finanspolitiken i den senaste budgeten. Potentialen beror i stor utsträckning på demografin och produktivitetens utvecklingen i ekonomin. På längre sikt, vanligen slutåret i beräkningen, antas den cykliska variationen ha upphört och resursutnyttjandet vara normalhögt (varken hög- eller lågkonjunktur). Produktion och sysselsättning är då i nivå med potentialen.

Inkomster i offentlig sektor: Skatteintäkterna har en stark koppling till makroekonomin, eftersom de stora skattebaserna i hög grad samvarierar med BNP-utvecklingen. Därtill kan regeländringar få stor påverkan på intäkterna. ESV:s beräkningar på längre sikt visar som regel ungefär oförändrade skatteintäkter som andel av BNP.

Utgifter i staten: Utgifterna i staten påverkas inte i lika stor utsträckning som skatteintäkterna av hur makroekonomin utvecklas. Vissa utgifter påverkas inte alls utan är helt budgetstyrda, medan andra är regelstyrda och påverkas av makro- och volymutvecklingen inom respektive område. Därtill finns utgifter som både är budgetstyrda och påverkas av pris- och löneutvecklingen, exempelvis myndigheternas förvaltningsutgifter. ESV:s prognosmetod om oförändrad finanspolitik i förhållande till den senaste budgeten innebär att utgifterna på längre sikt tenderar att minska som andel av BNP eftersom det förutsätts att inga nya utgiftshöjande beslut tillkommer. Det beror främst på att budgetpraxis är att vissa utgifter är nominellt oförändrade efter aktuellt budgetår. Det gäller exempelvis som regel de generella statsbidragen till kommunerna. Andra budgetstyrda utgiftsanslag räknas i budgeten upp enligt regeringens prioriteringar även för kommande år, till exempel utgifterna för försvar och infrastruktur. Vår prognos för dessa utgifter visar hur vi räknar med att de budgeterade medlen kommer att utnyttjas. De statliga myndigheternas förvaltningsutgifter räknas schablonmässigt upp med pris- och löneutvecklingen, justerat med ett produktivitetsavdrag. Därutöver kan budgeten för ett förvaltningsanslag förändras till följd av att myndighetens uppdrag ändras. Även vissa regelstyrda utgifter tenderar att minska som andel av BNP över tid givet vår

⁶ Därtill tar ESV hänsyn till budgetpåverkande förslag i andra propositioner, exempelvis i vårpropositionen och i ändringsbudgetar för innevarande år.

prognosmetod att utgå från den senaste budgeten. Exempelvis beräknas utgifterna för barnbidrag utifrån gällande (eller föreslagna) nivå på barnbidraget.

Kommunsektorn: Prognosen utgår från att kommunsektorn klarar balanskravet. Givet antagandet om oförändrad finanspolitik hålls skattesatserna oförändrade och de generella statsbidragen räknas upp enligt den senaste budgeten, vilket för kommande år ofta innebär en obefintlig eller endast måttlig uppräknings. De kommunala konsumtionsutgifterna anpassas till de beräknade inkomsterna med balanskravet som restriktion, vilket vanligen leder till lägre volymökningar än vad som är demografiskt motiverat.

Finansiellt sparande: ESV:s prognosmetod om oförändrad finanspolitik påverkar beräkningen av den offentliga sektorns finansiella sparande. Metoden innebär en gradvis förstärkning av sparandet, en ”automatisk budgetförstärkning”⁷ utan att några särskilda beslut behöver fattas, eftersom inkomsterna vanligen ökar snabbare än utgifterna (se ovan). Prognosen visar vilket finanspolitiskt utrymme som finns, givet att överskotts målet nås, och ska inte tolkas som det mest sannolika utfallet. ESV:s prognos för det finansiella sparandet är fullt ut jämförbar med regeringens prognos eftersom ESV baserar prognosen på samma finanspolitik som i den senaste budgeten. Många andra prognosinstitut gör egna antaganden om framtida finanspolitik vilket innebär att deras prognoser inte är direkt jämförbara med regeringens eller ESV:s prognoser.

⁷ Se ESV:s publikation Automatisk budgetförstärkning – ABF (ESV 2021:43).

Innehåll

Sammanfattning	3
Makroekonomisk utveckling.....	13
Offentliga sektorns skatteintäkter och inkomster på statens budget	18
Utgifter på statens budget	26
Finansiellt sparande och budgetsaldo.....	29
Den offentliga skulden.....	33
De budgetpolitiska målen.....	35
Revideringar sedan juniprognosen.....	38
Tabellbilaga	44
Kontaktpersoner	48

Makroekonomisk utveckling

Svensk ekonomi har bromsat in. Lågkonjunkturen blir mild i år, men fördjupas 2024. Hög inflation i kombination med stigande räntor minskar hushållens konsumtion och investeringarna. Arbetsmarknaden har hittills inte börjat vika, men försvagas under året och arbetslösheten stiger. Inflationen är fortsatt hög, men avtar under året. Först under nästa år ligger den underliggande inflationen nära inflationsmålet och Riksbanken kan börja lätta på penningpolitiken. Efterfrågan i ekonomin tar då fart på nytt, men ekonomin är inte tillbaka i ett normalt konjunkturläge förrän 2026.

Lågkonjunktur i svensk ekonomi i år och kommande år

Den höga inflationen och stigande räntor har gjort att svensk ekonomi bromsat in. Även många av våra viktigaste exportländer möter en dämpad efterfrågan och svagare tillväxt. Flera ekonomier har dock varit oväntat motståndskraftiga, inte minst genom en stark arbetsmarknad och ett uppdämt behov att konsumera tjänster efter pandemin. Men nu har den höga inflationen och de höga räntorna i kombination med en ökad kreditåtstramning fått ett allt bredare genomslag på efterfrågan. Dessutom har Kinas tillväxt varit lägre än väntat under det första halvåret och har därmed inte agerat ekonomiskt draglok i den utsträckning som tidigare förväntats. Jämfört med föregående prognos är bilden ändå ungefär densamma. Indikatorerna pekar på en svagare utveckling det kommande halvåret, med pessimistiska hushåll och företag i de flesta länder. Samtidigt som inflationen rör sig nedåt är kärninflationen mer trögrörlig i många länder, vilket talar för att räntorna kommer att förbli höga under en tid framöver. Det är fortfarande osäkert hur djup och långvarig lågkonjunkturen kommer att bli.

I Sverige sjönk BNP under andra kvartalet i år. Kommande kvartal väntas BNP fortsätta minska. Sett över helåret 2023 sjunker hushållens konsumtion och investeringar jämfört med 2022 medan offentlig konsumtion ökar. Lagerinvesteringarna väntas minska från en hög nivå 2022, vilket också bidrar till att sänka BNP. Nettoexporten bidrar i stället positivt eftersom importen i stort sett är oförändrad medan exporten ökar svagt. Det beror främst på att den inhemska efterfrågan minskar mer än exportefterfrågan. Mätt som årsgenomsnitt minskar BNP med 0,7 procent i år, kalenderkorrigerat. Nästa år ökar BNP igen när inflationen har sjunkit tillbaka och räntorna sänks. Tillväxten beräknas fortsatt vara lägre än trendmässigt och återhämtningen i ekonomin inleds inte förrän 2025. Ett normalt konjunkturläge nås först 2026.

Hushållen drar ner på konsumtionen

Hushållens reala disponibla inkomster sjönk förra året och fortsätter sjunka i år på grund av den höga inflationen. I år ökar också ränteutgifterna kraftigt samtidigt som aktieutdelningarna minskar. Nedgången i de reala disponibla inkomsterna dämpas däremot av elstöden, en fortsatt stark ökning av löneinkomsterna samt en förhållandevis svag ökning av skatterna då bland annat grundavdraget och skiktgränsen för statlig skatt indexerats med KPI. Som en följd av att hushållens köpkraft försvagas sjunker konsumtionen i volym i år. Konsumtionen av varor har redan sjunkit drastiskt, men även konsumtionen av tjänster väntas sjunka framöver.

Sammantaget väntas konsumtionen sjunka mer än de reala disponibla inkomsterna i år.⁸ Det innebär att sparkvoten stiger igen, efter att förra året ha fallit till en lägre nivå än innan pandemin. Nästa år ökar konsumtionsvolymen igen när de disponibla inkomsterna ökar.

Bostadsinvesteringarna sjunker kraftigt

Investeringarna bromsar in som en följd av höga materialpriser, stigande räntor och en dämpad efterfrågan i ekonomin. Framför allt sjunker bostadsinvesteringarna kraftigt i år. Förutom nämnda faktorer påverkas de även av fallande bostadspriser, svag utveckling av de reala disponibla inkomsterna samt av att investeringsstödet för hyres- och studentbostäder upphör. Övriga bygginvesteringar ökar däremot relativt mycket, inom både näringslivet och offentlig sektor. Vissa investeringar, framför allt investeringar kopplade till grön omställning, fortsätter att öka relativt mycket medan andra sjunker. Sett till sektorer är det inom näringslivet som investeringarna sjunker medan investeringarna i stället ökar inom offentlig sektor. Det förklaras till stor del av investeringar i byggnader inom kommunsektorn samt stora investeringar inom försvaret.

Nästa år ökar investeringarna igen. Det är främst inom staten som ökningarna sker då försvarsmakten fortsätter att öka sina investeringar. Samtidigt fortsätter investeringarna i näringslivet att minska. Även nästa år är det främst bostadsinvesteringarna som sjunker.

Lagerinvesteringarna ökade kraftigt förra året och höjde BNP-tillväxten med drygt 1 procentenhet. Framför allt var det lagren i handeln som ökade. I år minskar lagren igen och lagerinvesteringarna bidrar i stället till att sänka tillväxten. Kommande år påverkar inte lagerinvesteringarna BNP-tillväxten i någon större utsträckning.

Tabell 2 Försörjningsbalansen

Procentuell förändring, fasta priser

Försörjningsbalansen	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Hushållens konsumtion	6,3	1,9	-2,0	1,2	2,9	3,3
Offentlig konsumtion	3,3	0,0	1,4	0,8	0,6	-0,3
Fasta investeringar	7,1	6,2	-2,1	1,2	4,5	3,9
Lager ¹	0,4	1,1	-0,5	-0,1	0,0	0,0
Export	11,1	7,0	1,0	1,3	2,8	3,6
Import	11,6	9,3	-0,2	1,3	2,9	3,6
Nettoexport ¹	0,3	-0,6	0,7	0,0	0,1	0,1
BNP	6,1	2,8	-1,0	1,0	2,7	2,6
BNP, kalenderkorrigerad	6,0	2,8	-0,7	1,0	3,0	2,3

¹Förändring i procent av BNP föregående år.

Källa: SCB och ESV

Exporten ökar långsammare – men nettoexporten höjer BNP

Exporten utvecklas svagt på grund av en lägre global efterfrågan. Världshandeln bromsade in kraftigt i slutet av förra året och efter en tillfällig uppgång det första kvartalet i år har den åter fallit tillbaka. Tillväxten i flera av Sveriges viktigaste exportländer är dämpad, inte minst i Tyskland där utvecklingen varit svag det första halvåret och orderingen och indikatorerna är på låga nivåer. Även i våra nordiska

⁸ Utvecklingen avser en justering av den officiella statistiken för disponibelinkomsten och sparkvoten enligt SCB:s nationalräkenskaper (NR). Där registrerades de 17,5 miljarder kronor som betalades ut i elstöd till hushållen i februari och mars 2023 som en transferering till hushållen från offentlig sektor redan 2022. Elstödet registreras i NR den period som stödet godkändes. Se faktaruta: Flera stöd till hushåll och företag för höga elkostnader, i början av rapporten. Om stödet flyttas till 2023 stiger sparkvoten enligt nuvarande prognos.

grannländer är indikatorerna för näringslivet svaga. En minskad inhemsk efterfrågan gör att importen också utvecklas svagt. Importen ökar svagare än exporten och nettoexporten höjer därmed BNP-tillväxten.

Offentlig konsumtion ökar förhållandevis mycket

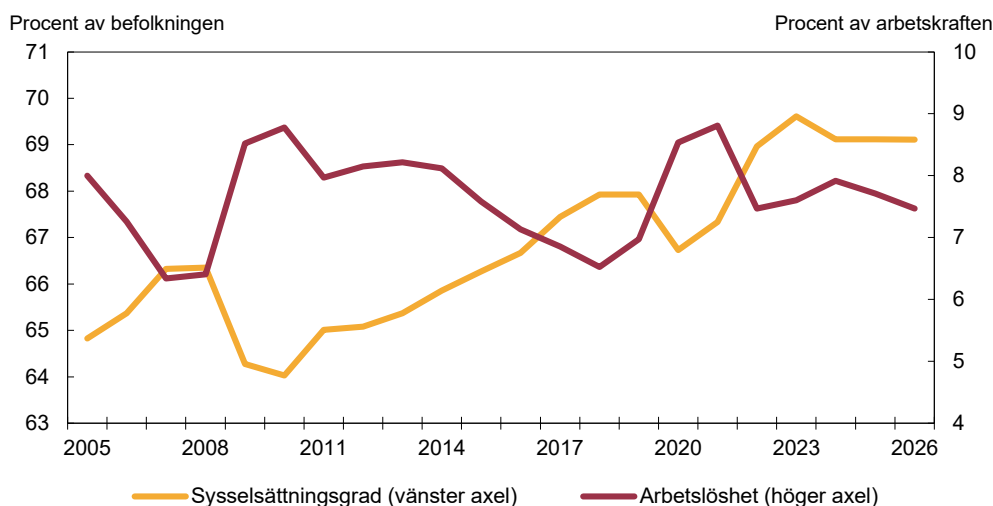
Kommunal konsumtion ökar förhållandevis starkt i volym trots att skatteintäkterna ökar långsamt och att kommuner och regioner pressas av ökade kostnader i och med den höga inflationen. För att kompensera för detta väntas ett antal kommuner och regioner utnyttja resultatutjämningsreserven, respektive hänvisa till synnerliga skäl att avvika från balanskravet för att kunna upprätthålla verksamheten, se avsnittet om finansiellt sparande i kommunsektorn. Nästa år ökar konsumtionen i kommunsektorn inte lika mycket. I staten ökar konsumtionen framför allt till följd av stora utgiftsökningar inom försvaret.

Stark arbetsmarknad försvagas under året

Hittills har inte försvagningen av BNP haft någon större effekt på arbetsmarknaden. Sysselsättningen har fortsatt att öka starkt. Nu finns det däremot tecken på att efterfrågan på arbetskraft dämpas. Anställningsplanerna är negativa i alla branscher utom i tjänstebanscher och den rapporterade bristen på arbetskraft har sjunkit. Sysselsättningen väntas därför minska något under andra halvåret och i inledningen av nästa år. Därefter ökar sysselsättningen igen under loppet av 2024 även om årstakten blir svagt negativ.

När antalet sysselsatta minskar ökar arbetslösheten, trots att ökningen av antalet personer i arbetskraften väntas stanna upp i takt med att arbetsmarknaden försvagas. Men 2025 och 2026 blir arbetslösheten lägre igen då konjunkturen och efterfrågan successivt stärks.

Diagram 1 Sysselsättningsgrad och arbetslöshet

Källa: SCB och ESV

Medelarbetstiden väntas öka något i år och nästa år efter förra årets minskning. Trots det är den fortfarande på en lägre nivå än åren före 2020. Produktiviteten sjunker i år när BNP backar, men tar därefter fart igen. Företagen väntas behålla mycket av personalstyrkan när efterfrågan viker, bland annat eftersom det fortfarande är stor brist på arbetskraft inom vissa branscher samt att många har haft svårt att rekrytera efter pandemin. Det innebär att det främst är produktiviteten och inte antalet arbetade timmar som påverkas när BNP sjunker.

Positiv reallöneutveckling från och med nästa år

Relativt stora avtalade löneökningar väntas minska trycket på löneökningar utanför avtalen, löneglidningen, kommande år. En svagare arbetsmarknad bidrar också till det. Löneglidningen bidrar därför mindre till löneökningar framöver än förra året. Efter en lång period av stark reallöneutveckling sjönk reallönerna förra året och de fortsätter att sjunka i år trots att de nominella löneökningarna blir större än på länge. Nästa år stiger reallönerna då inflationstakten minskar samtidigt som löneökningstakten är relativt hög.

Lönesumman ökade kraftigt förra året till följd av både stigande löner och att antalet arbetade timmar ökade mycket. Trots betydligt högre löneökningar i år växer lönesumman något långsammare. Nedväxlingen jämfört med förra året förklaras av att antalet arbetade timmar ökar långsammare. Nästa år minskar ökningstakten för lönesumman ytterligare.

Fortsatt hög inflation i år

Energipriserna sjunker i år medan priser på bl.a. livsmedel och tjänster samt räntekostnader fortsätter att stiga. Inflationstakten mätt som KPI, det mått som har en direkt påverkan på flera transfereringar och skatter, är sammantaget något högre 2023 än 2022. Inflationstakten avtar när penningpolitiken och en dämpad efterfrågan i ekonomin får effekt. Flera företagsundersökningar visar att det nu är betydligt färre företag som räknar med att höja priserna jämfört med slutet av föregående år. KPI är fortsatt något förhöjd 2024 till följd av att räntekostnaderna fortsätter att öka, medan KPIF, vilket exkluderar räntekostnaderna, väntas stabiliseras från och med 2024.

Tabell 3 Vissa nyckeltal för svensk ekonomi

Procentuell förändring om inget annat anges

Vissa nyckeltal för svensk ekonomi	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Sysselsatta	0,9	2,7	1,5	-0,2	0,5	0,7
Sysselsättningsgrad, nivå ¹	67,3	69,0	69,6	69,1	69,1	69,2
Arbetslöshet, nivå ²	8,8	7,5	7,7	8,2	8,0	7,6
Arbetade timmar, kalenderkorrigerade värden	2,3	2,3	1,8	0,0	0,5	0,7
Timlön, KL	2,6	2,8	3,9	3,9	3,7	3,5
Lönesumma	6,1	6,4	5,1	4,0	4,4	4,3
KPIF ³	2,4	7,7	6,3	2,4	1,7	2,0
KPI	2,2	8,4	8,8	3,8	1,3	1,2
Styrränta ⁴ , värde vid årets slut	0,00	2,50	4,00	3,25	2,00	2,00

¹Procent av befolkningen 15-74 år.

²Procent av arbetskraften.

³KPI med fast ränta.

⁴Procent.

Källa: SCB och ESV

Höga räntor även nästa år

Inflationen är tydligt på nedgång i många länder efter över ett års tid med kraftigt höjda styrräntor från flera centralbanker. Framför allt USA har sett en snabb nedgång i inflationen samtidigt som ekonomin har fortsatt att visa motståndskraft med en stark arbetsmarknad och hög löneökningstakt. Fed (Federal Reserve) har fortsatt höja räntan under sommaren och höjer ytterligare en gång under hösten i linje med deras bedömning i juni. I Europa syns en tydligare inbromsning i ekonomin och ECB (Europeiska centralbanken) väntas stanna på nuvarande räntenivå efter senaste höjningen i juli. Sveriges riksbank väntas däremot höja styrräntan ytterligare i höst. Även om inflationen är på väg ner är den fortfarande hög i många länder, inte minst

kärninflationen. Styrräntorna förväntas därför ligga kvar på en hög nivå under resten av året. Först mot nästa sommar kan centralbankerna inleda sänkningar av styrräntorna när inflationen är tillbaka på en mer normal nivå. Fed väntas sänka styrräntan i fler omgångar än Riksbanken och ECB eftersom den amerikanska styrräntan bedöms ligga långt över en normal räntenivå.

De långa marknadsräntorna har fortsatt stiga i år efter förra årets kraftiga uppgång. Både fortsatt obligationsförsäljning från centralbanker och ytterligare högre styrräntor har pressat upp de långa räntorna framför allt under sommaren. Under resten av året förväntas räntorna röra sig runt nuvarande nivåer för att sedan sjunka något nästa år när styrräntorna sänks igen.

Fortsatt svag krona

Den svenska kronan har fortsatt försvagas mot både euron och dollarn under året och är på historiskt låga nivåer. Det är osäkert varför kronan är så svag. En förklaring kan vara att det finns en osäkerhet kring hur svensk ekonomi kommer att klara ett allt högre ränteläge givet hushållens höga skuldsättning. Vi gör antagandet att kronan kommer förbli svag resten av året, men stärkas något under nästa år mot både euron och dollarn för att gå mot ett treårigt medelvärde i den bortre prognosen. Euron, som har stärkts mot dollarn under året, kommer fortsätta stärkas något kommande år för att på motsvarande sätt gå mot ett historiskt snitt.

Osäkerhet kring svensk ekonomi

Det är osäkert hur bestående den höga inflationen kommer att bli och hur den kommer att påverka lönebildningen. Det är också fortfarande svårt att bedöma hur djup och långvarig lågkonjunkturen blir till följd av inflationen och de stigande räntorna. Det finns en risk att den penningpolitiska åtstramningen och stramare kreditvillkor får en betydligt större negativ inverkan än väntat på den reala ekonomin kommande månader.

Inflationen kan också drivas upp betydligt mer än väntat av höjda livsmedelspriser till följd av dåliga skördar. Det finns också en viss risk att det blir svårigheter med energiförsörjningen kommande vinter, vilket kan driva upp elpriserna till höga nivåer igen.

Det föreligger även en risk för ökad finansiell oro. Turbulensen inom bank- och finanssektorn som blossade upp under våren kan återuppträffa, vilket kan leda till än stramare kreditvillkor som dämpar tillväxten ytterligare.

Förutom ovanstående risker finns en geopolitisk riskbild. Inte minst genom de spänningar som finns mellan Kina och USA.

Makroekonomin får stor påverkan på de offentliga finanserna

Den makroekonomiska utvecklingen påverkar de offentliga finanserna på flera olika sätt. Sammantaget gör lågkonjunkturen att den offentliga sektorns finanser försvagas i år. Den främsta orsaken är att de flesta skattebaser ökar betydligt långsammare än förra året till följd av den minskade ekonomiska aktiviteten. Den höga inflationen håller ändå till viss del uppe ökningstakten i flera skattebaser i löpande priser även om volymen utvecklas svagt.

Inflationen har även andra effekter på skatteintäkterna, och den påverkar även utgifterna. Intäkterna från punktskatter höjs eftersom flera punktskatter indexeras med KPI. Intäkterna från skatt på arbete sänks i stället till följd av att jobbskatteavdraget, grundavdraget och skiktgränsen för statlig skatt indexeras med

KPI respektive prisbasbeloppet. Utgifterna höjs, bland annat genom att flera transfereringar skrivs upp med prisbasbeloppet och att myndigheternas förvaltningsanslag höjs. Högre lönekostnader och kraftigt höjda pensioner i kommunsektorn bidrar också till att höja utgifterna i offentlig sektor.

De snabbt stigande räntorna påverkar inkomsterna främst genom att hushållens räntenetto försämras då deras skattereduktion för ränteutgifter ökar mer än skatteintäkterna från deras ökade ränteinkomster. Avkastningsskatten ökar kraftigt när räntan stiger. På utgiftssidan är det framför allt ränteutgifterna för statsskulden som ökar när marknadsräntorna stiger.

Offentliga sektorns skatteintäkter och inkomster på statens budget

Skatteintäkterna ökar långsammare i år än förra året främst till följd av lågkonjunkturen. Intäkterna från hushållens kapitalskatter minskar för andra året i rad medan konsumtionsskatterna och skatt på företagsvinster bromsar in efter förra årets starka ökning. Skatt på arbete ökar i ungefär samma takt som ifjol. Nästa år ökar skatteintäkterna snabbare igen när aktiviteten i ekonomin stiger och hushållens kapitalskatter bara minskar marginellt.

Lågkonjunkturen gör att skatteintäkterna ökar långsammare

De totala skatteintäkterna ökar långsammare i år jämfört med i fjol. Det är den dämpade efterfrågan i ekonomin som leder till att skattebaserna utvecklas svagare. Utvecklingstakten för såväl skatt på arbete som skatt på konsumtion dämpas i år medan intäkterna från skatt på kapital minskar. Det är framför allt intäkterna från hushållens kapitalvinster som minskar. Det är en följd av börsnedgången förra året, lägre bostadspriser samt en lägre omsättning på bostadsmarknaden. Bolagens kapitalskatter ökar något, trots att skatt på företagsvinster minskar. Nedgången motverkas av att intäkterna från avkastningsskatten ökar när räntorna stiger.

Tillväxttakten för konsumtionsskatterna avtar i år när hushållens konsumtion och privata investeringar minskar, vilket påverkar momsintäkterna negativt. Samtidigt gör de kraftiga prisökningarna på varor och tjänster att momsintäkterna totalt sett ändå ökar. Punktskatterna ökar i år då den höga inflationen 2022 medför att indexeringen blir stor 2023.

Intäkterna från skatt på arbete ökar något i år. De direkta skatterna på arbete utvecklas dock svagt då lönesumman ökar långsammare och förra årets höga inflation höjer skiktgränsen för statlig skatt och ökar både grundavdraget och jobbskatteavdraget. Utfasningen av tillfälliga nedsättningar av arbetsgivaravgifter för unga samt en stark utveckling av den särskilda löneskatten gör att utvecklingstakten för de indirekta skatterna på arbete i år tilltar, vilket motverkar den svagare utvecklingen för de direkta skatterna.

Nästa år ökar skatteintäkterna starkare än i år, då kapitalskatterna ökar igen. Att de totala kapitalskatterna ökar drivs av utvecklingen av avkastningsskatten och att intäkterna från skatt på företagsvinster växer igen efter att ha fallit i år. Utvecklingen av de totala kapitalskatterna hålls dock tillbaka något av att hushållens kapitalskatter fortsätter att minska. Även konsumtionsskatterna ökar starkare när KPI-indexeringen gör att punktskatterna ökar starkt samt att utvecklingen av mervärdesskatten inte längre tyngs av kraftigt minskade bostadsinvesteringar. Utvecklingen av de totala skatteintäkterna hålls dock tillbaka av att intäkterna från skatt på arbete växer långsammare, då effekten av lågkonjunkturen slår igenom på arbetsmarknaden med

viss eftersläpning. Dessutom medför den fortsatt höga inflationen i år att skatt på arbete hålls tillbaka mycket även 2024.

Utvecklingen av de totala skatteintäkterna påverkas mycket av att elstöden, vilka höjde konsumtionskatterna med 17,5 miljarder kronor förra året och med ytterligare 35,5 miljarder kronor i år. Skatteintäkterna är därmed tillfälligt höga både förra året och i år, och när elstöden utgår 2024 faller skatteintäkterna tillbaka till normala nivåer. Elstöden påverkar inte det finansiella sparandet.⁹

I år ökar skatteintäkterna med 12 miljarder kronor till följd av regeländringar. Nästa år höjs skatterna med ytterligare 4 miljarder kronor. Det största bidraget kommer från den tillfälliga nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för unga som upphörde i april i år. Även den tillfälliga skattereduktionen för arbetsinkomster upphör. Effekten av den tillfälliga skattereduktionen för inventarieinköp under 2021 minskar kraftigt i år och har endast en marginell effekt 2024, för att sedan upphöra helt. Årets sänkning av energiskatten på drivmedel håller tillbaka den sammantagna ökningen av skatteintäkterna till följd av regeländringar.

Tabell 4 Utveckling av skatteintäkter

Nivå 2021, Årlig förändring 2022–2026, miljarder kronor

Utveckling av skatteintäkter	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Skatt på arbete	1 329	71	75	48	55	71
Skatt på kapital	356	15	-29	16	27	25
Skatt på konsumtion	658	62	28	-5	32	32
Övriga skatter	-7	17	-2	2	1	-2
Totala skatteintäkter	2 337	164	72	61	116	126
<i>Exklusive diskretionära regeländringar</i>		180	60	57	115	122
<i>Exklusive diskretionära regeländringar och elstöd</i>		163	42	92	115	122

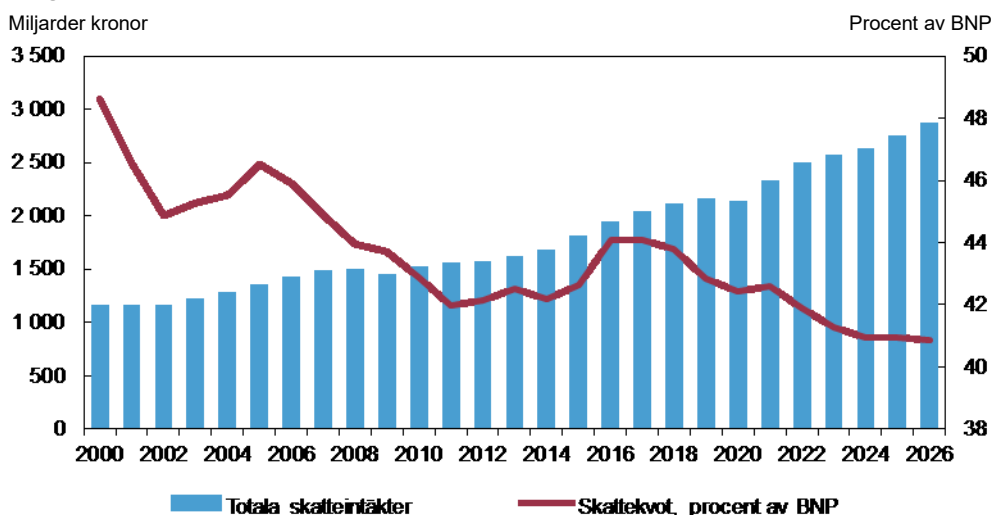
Anm.: *Exklusive diskretionära regeländringar* är lika med årlig utveckling av skatteintäkter exklusive de regeländringar som påverkar innevarande år.

Källa: ESV

Skattekvoten sjunker i år och nästa år

Skattekvoten, det vill säga de totala skatteintäkterna som andel av BNP, beräknas sjunka något i år trots en sammantagen skattehöjning på 12 miljarder kronor. Det beror framför allt på att kapitalskatterna minskar, men även på att konsumtionskatterna utvecklas svagare än nominell BNP. Kvoten fortsätter att sjunka nästa år vilket främst förklaras av att den var tillfälligt hög 2022 och 2023 till följd av elstöden.¹⁰ Exklusive stöden ökar de totala skatteintäkterna något starkare än BNP 2024 och i ungefär samma takt som BNP 2025–2026.

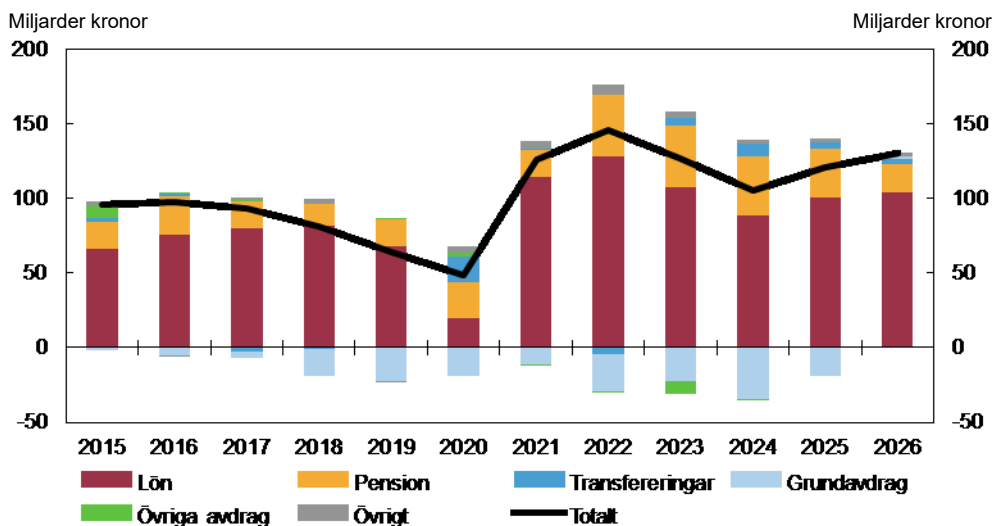
⁹ Se faktaruta: Flera elstöd till hushåll och företag för höga elkostnader, i början av rapporten.

Diagram 2 Totala skatteintäkter och skattekvot

Källa: SCB och ESV

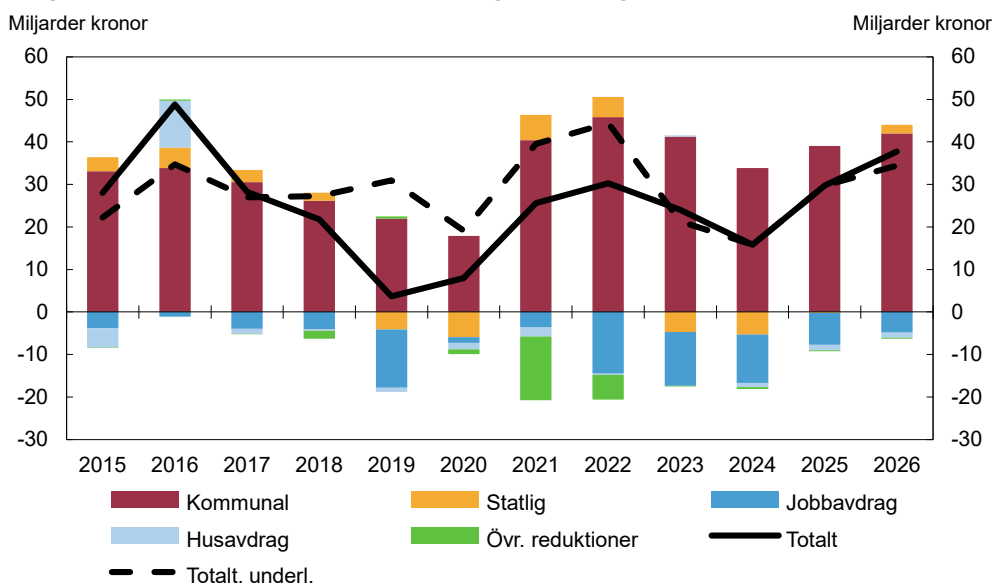
Svagare ökning av direkt skatt på arbete 2023-2024

Direkt skatt på arbete påverkas av flera faktorer, där några av de mest centrala är utvecklingen av lönesumman, pensionerna och inflationen samt regeländringar. I år ökar intäkterna från skatt på arbete något långsammare än förra året. Det beror bland annat på att lönesumman ökar långsammare och att den höga inflationen under 2022 har en kraftigt återhållande effekt på skatteintäkterna 2023. Regeländringar motverkar dock delvis dämpningen då skatterna sänktes med 14 miljarder under förra året, medan de i år i stället höjs något.

Diagram 3 Beskattningsbar inkomst, årlig utveckling

Källa: ESV

I år har inflationen en stor effekt på intäkterna från direkt skatt på arbete. Det beror på att stora delar av inkomstbeskattningen är indexerad med konsumentprisutvecklingen med ett års eftersläpning. Grundavdraget och jobbskatteavdraget indexeras i normalfallet med prisbasbeloppet och skiktgränsen för statlig skatt indexeras med KPI-utvecklingen i juni året innan plus två procentenheter. Inflationen får därför en särskilt stor effekt på den statliga inkomstskatten och bidrar till att den minskar i år i och med att skiktgränsen höjs ovanligt mycket.

Diagram 4 Direkt skatt på arbete, årlig utveckling

Anm.: Allmän pensionsavgift samt skattereduktion för allmän pensionsavgift är exkluderade i diagrammet. Övr. reduktioner betyder övriga skattereduktioner. Totalt, underl. avser den underliggande utvecklingen, dvs. exklusive regeländringar.

Källa: ESV

Regeländringar ger en sammantagen skattechöjning med 3 miljarder kronor i år. Slopandet av den tillfälliga skattereduktionen för arbetsinkomster som varit i kraft under 2021 och 2022 är det som har störst betydelse. Riktåldersreformen, som bland annat innebär att åldern för att få ta del av det förhöjda grundavdraget höjs från 66 till 67 år, bidrar även den till att höja skatteintäkterna. Samtidigt höjs avdraget för arbetsresor samt jobbskatteavdraget för äldre, vilket får en motverkande effekt.

Eftersom inflationen är hög även i år bidrar indexeringarna till att skatteintäkterna hålls tillbaka mycket även under 2024. Lönesumman och pensionerna utvecklas dessutom något långsammare än i år. Sammantaget leder det till en svagare ökning av skatteintäkterna 2024 än 2023.

Under nästa år klingar inflationen av vilket gör att den inte får samma genomslag på intäkterna under prognosperiodens två sista år och skatteintäkterna ökar därför betydligt snabbare. Den lägre inflationen gör att grundavdraget och jobbskatteavdraget utvecklas långsammare. Utvecklingen av intäkterna från den statliga inkomstskatten vänder uppåt efter två års minskning, men ligger ändå kvar på en lägre nivå än 2022.

Fortsatt stark utveckling av indirekt skatt på arbete

Indirekt skatt på arbete ökar mer än förra året, trots att lönesumman utvecklas långsammare. Det beror framför allt på att den tillfälliga nedsättningen av arbetsgivaravgifter för unga, som varit i kraft under pandemin, upphörde att gälla i april i år. Intäkterna från särskild löneskatt på pensionskostnader ökar också ovanligt mycket då kommunernas pensionsavsättningar ökar kraftigt. Nästa år ökar intäkterna mindre då lönesummans utvecklingstakt avtar ytterligare. Intäkterna fortsätter sedan att öka i takt med lönesumman under återstoden av prognosperioden.

Kapitalskatterna minskar i år

De totala intäkterna från skatt på kapital minskar med 29 miljarder kronor i år. Det är framför allt hushållens kapitalskatter som minskar till följd av lägre kapitalvinster. Bolagens samlade kapitalskatter ökar däremot eftersom avkastningsskatten utvecklas starkt till följd av en stigande statslåneränta. Utvecklingen dämpas av att skatt på

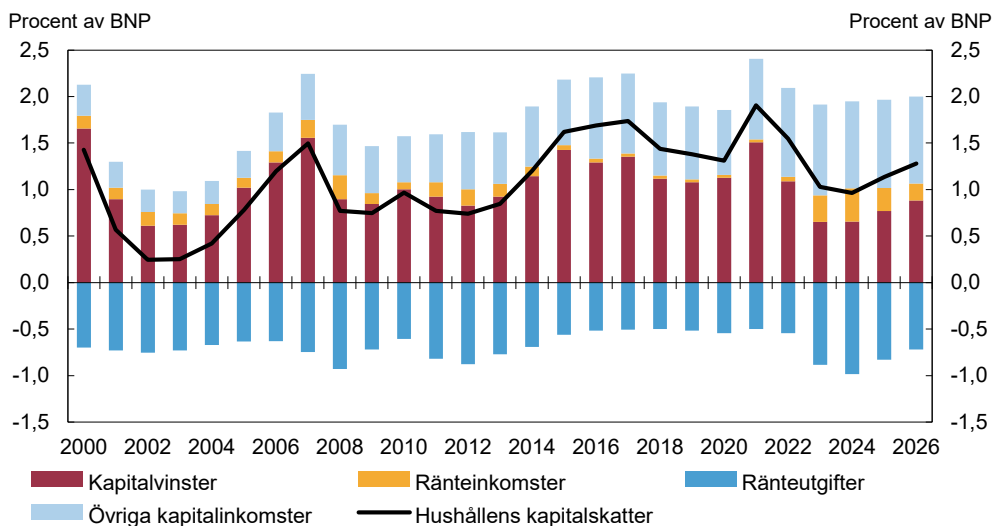
företagsvinster i stället minskar. Nästa år ökar intäkterna från skatt på kapital relativt mycket igen. Hushållens kapitalskatter väntas ligga kvar på ungefär samma nivå som i år, men avkastningsskatten fortsätter att öka starkt och intäkterna från skatt på företagsvinster ökar igen.

Att hushållens kapitalskatter minskar kraftigt i år beror främst på lägre kapitalvinster, vilket förklaras av att både bostadspriserna och antalet bostadsförsäljningar fortsätter att minska. Det medför att hushållens kapitalvinster sjunker mycket i år. Som andel av BNP är det den lägsta nivån sedan 2003. Även nettot av ränteinkomster och ränteutgifter bidrar till att hushållens kapitalskatter minskar i år. Det förklaras av att avdraget för utgiftsräntorna ökar mer än inkomsträntorna, i kronor räknat. Nästa år minskar skatteintäkterna ytterligare något vilket beror på lägre utdelningsinkomster samt att räntenettot bidrar till att intäkterna fortsätter minska. Kapitalvinsterna väntas däremot öka något. I slutet av prognosperioden antas hushållens kapitalvinster återgå till sin jämviktsnivå, vilken antas vara ett historiskt genomsnitt justerat för regeländringar. Skatteintäkterna ökar därmed som andel av BNP 2025 och 2026.

Hushållens kapitalskatter som andel av BNP blir betydligt lägre 2023–2026 än vad de i genomsnitt har varit under perioden 2015–2022. Det beror på att skatteintäkterna har varit förhållandevis höga under den perioden till följd av låga räntor samt höga kapitalvinster och utdelningsinkomster. Från och med i år blir ränteutgifterna betydligt högre och kapitalvinsterna, som beskrivits ovan, betydligt lägre.

Utdelningsinkomsterna ligger dock kvar på en hög nivå vilket gör att hushållens kapitalskatter totalt sett ligger på en högre nivå än vad de i genomsnitt gjorde under perioden 2000–2014. Nästa år uppgår ränteutgifterna, som andel av BNP, till den högsta nivån hittills under 2000-talet trots att räntenivåerna är betydligt lägre än i början av 2000-talet. Det beror på att hushållens lån har mer än fördubblats som andel av BNP under den här perioden.

Diagram 5 Hushållens kapitalskatter som andel av BNP

Anm.: Övriga kapitalinkomster består bl.a. av utdelningsinkomster och schablonintäkter.

Källa: SKV och ESV

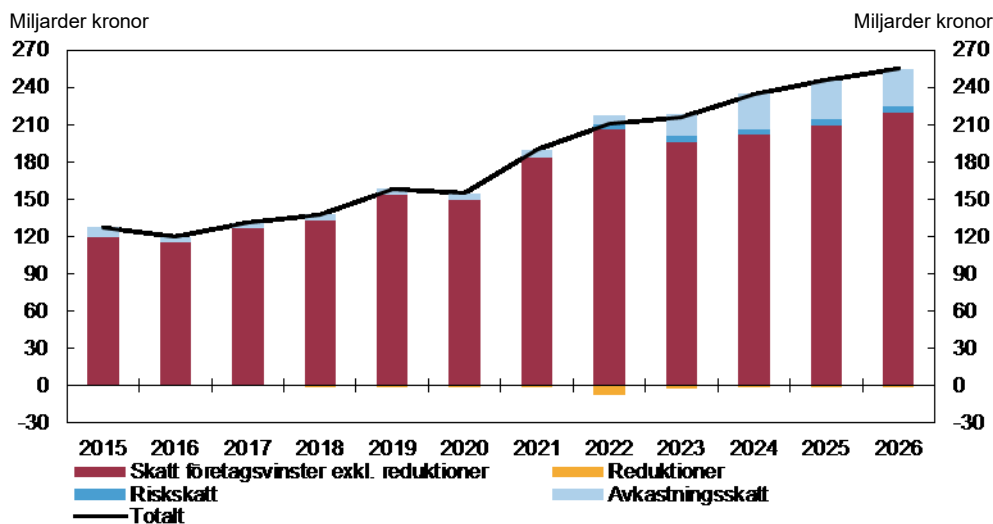
Stämpelskatterna minskar i år till följd av fallande bostadspriser, lägre omsättning på bostadsmarknaden samt att antalet nya bostadslån inte ökar lika mycket. Intäkterna från fastighetsavgiften och fastighetskatten ökar däremot samtliga prognosår då prisförändringar påverkar skatteintäkterna med lång eftersläpning.¹¹ Intäkterna från fastighetsavgiften ökar relativt mycket nästa år till följd av småhustaxeringen. I småhustaxeringen kommer prisuppgången under perioden 2020–2022 påverka taxeringsvärdena 2024. Det får till följd att knappt hälften av landets småhus kommer att beläggas med en högre fastighetsavgift då prisuppgången varit mycket stark.

Intäkterna från bolagens kapitalsskatter ökar i år. Det är avkastningsskatten som ökar mycket, men även riskskatten för kreditinstitut ökar. Intäkterna från skatt på företagsvinster minskar däremot, från en hög nivå. Det beror på att vi räknar med en svagare vinstutveckling till följd av en dämpad global och inhemsk efterfrågan. Nedgången i skatteintäkterna dämpas av att skattereduktionen för investeringar i inventarier som anförskaffats 2021, var betydligt större förra året jämfört med i år. Från och med nästa år ökar intäkterna från skatt på företagsvinster igen, i takt med att efterfrågan stärks. Reduktionen har då en mycket marginell effekt på intäkterna för att sedan upphöra helt.

Intäkterna från avkastningsskatten ökar kraftigt i år och nästa år till följd av den stigande statslåneräntan 2022 och 2023. Skatten påverkas framför allt av statslåneräntans nivå föregående år.

I år beräknas riskskatten för kreditinstitut ge intäkter om knappt 5 miljarder kronor. Det är en ökning jämfört med förra året, som beror på en något högre skattesats. Under resten av prognosperioden bedöms intäkterna från riskskatten ligga kvar på ungefär samma nivå som i år.

Diagram 6 Intäkter från bolagens kapitalsskatter

Källa: SKV och ESV

Intäkterna från skatt på konsumtion utvecklas svagt i år

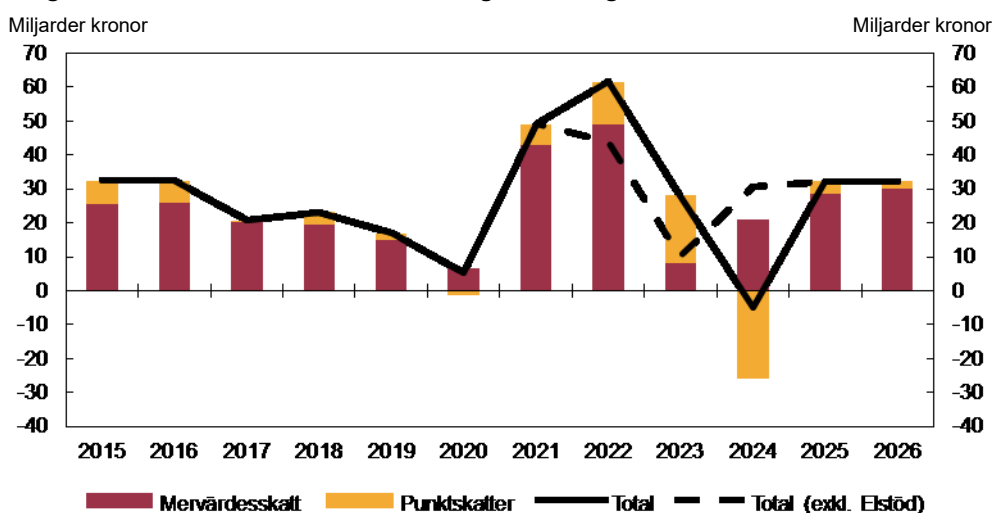
I år ökar intäkterna från konsumtionsskatterna betydligt mindre än i fjol. Huvudorsaken till den svagare utvecklingen av konsumtionsskatterna är att ökningstakten av mervärdesskatten tydligt bromsar in när hushållens konsumtion och investeringar i näringslivet minskar i volym. Framför allt är det den kraftiga

¹¹ Taxeringsvärdet ska motsvara 75 procent av det sannolika marknadsvärdet två år före taxeringsåret. Vid småhustaxeringen 2024 är det därför försäljningar under åren 2020–2022 som påverkar om taxeringsvärdena ökar eller minskar jämfört med småhustaxeringen 2021. Prisförändringar som sker 2023–2025 påverkar småhustaxeringen 2027.

minskningen av bostadsinvesteringarna som dämpar ökningen av skatteintäkterna. De kraftiga prisökningarna gör dock att momsintäkterna från hushållens konsumtion trots allt ökar i år. Den offentliga sektorn ger ett relativt stort bidrag till intäktsökningarna genom att konsumtionen ökar mycket. Konsumtionsskatterna hålls även i år uppe av att elstöd från flaskhalsintäkter bokförs som en skatt, se diagram 7 nedan.

Intäkterna från punktskatterna ökar något i år på grund av att koldioxidskatten ökar mycket i och med dess KPI-indexering. Även energiskatten på elektrisk kraft indexeras upp mycket i år men den effekten motverkas av att elanvändningen väntas minska i både hushållssektorn och transportsektorn. Elanvändningen minskar även på grund av att försäljningen av elbilar minskar som en följd av att klimatbonusen avskaffats.¹² Energiskatten på drivmedel hade, på grund av indexeringseffekten, ökat om inte dessa skatter sänkts temporärt i budgetpropositionen för 2023. Nämda skattesänkning förklarar att energiskatten på diesel minskar i år.

Diagram 7 Konsumtionsskatter, årlig utveckling

Källa: ESV

Under 2024 väntas intäktsökningen från konsumtionsskatterna att tillta. Momsintäkterna ökar mer när bostadsinvesteringarna inte sjunker lika mycket 2024. Hushållens konsumtion ökar i volym igen, men lägre prisökningar gör att konsumtionen totalt sett ökar lite mindre nästa år. Nästa år minskar den offentliga sektorns bidrag till utvecklingen av mervärdesskatten då konsumtionen ökar långsammare när prisökningarna avtar. Punktskatterna, exkluderat elstöden, väntas öka starkare nästa år jämfört med i år till följd av att energi- och koldioxidskatten indexeras med KPI. Energi- och koldioxidskatten på bensin ökar dessutom på grund av att bensin användningen går upp när bensinbilarnas andel av nybilsförsäljningen ökar.

I år, liksom ifjol, är konsumtionsskatterna tillfälligt höga på grund av elstöden till hushåll och företag registreras som en skatteintäkt. Nästa år, när elstöden upphör, blir utvecklingen av de samlade konsumtionsskatterna således svagare.

Mot slutet av prognosperioden, när konjunkturläget förbättras, tilltar även ökningstakten av konsumtionsskatterna drivet av en starkare utveckling av mervärdesskatten. Med start 2025 ökar momsintäkterna från bostadsinvesteringarna igen efter att ha fallit två år i rad. Punktskatternas bidrag till intäktsökningen avtar under 2025 när den avtagande inflationen minskar indexeringseffekten.

¹² Indexering av vissa punktskatter beskrivs i faktarutan i slutet av avsnittet.

Faktaruta Indexering av punktskatter

Vissa punktskatter är indexerade med konsumentprisindex, KPI. Detta innebär att skattesatsen för dessa skatter varje år (t) automatiskt räknas upp med KPI-utvecklingen mellan juni (t-2) och juni (t-1). Syftet med att KPI-indexera punktskatter är att dessa ska realvärdessäkras. Det vill säga att skattenivån, och därmed skattens styrande funktion, inte ska urholkas över tid.

Utöver detta tillämpas även för vissa punktskatter en förstärkt indexering, så kallad BNP-indexering. Detta innebär att 2 procentenheter adderas till den KPI-utveckling som beskrevs i stycket ovan. Syftet med att även BNP-indexera punktskatter är att miljöskadlig konsumtion kan väntas öka i takt med att ekonomin växer. Finns en koppling mellan konsumtion och BNP-utveckling minskar miljöskattens styrande funktion om inte skattenivån även beaktar genomsnittlig BNP-utveckling.

Riksdagen kan besluta att indexeringen för en eller flera punktskatter under ett enskilt, delar av eller flera år ska utgå. Detta är något som har skett vid flertalet tillfällen, till exempel har riksdagen genom olika beslut låtit den förstärkta indexeringen av drivmedelsskatterna vara pausad sedan halvårsskiftet 2019.

För följande punktskatter ingår ett indexeringsförfarande för fastställande av skattesatser i lagstiftningen 2023: energiskatt, koldioxidskatt, skatt på naturgrus, skatt på avfall, kemikalieskatt, skatt på flygresor. De punktskatter som i normalfallet har ett förstärkt indexförfarande är: energi- och koldioxidskatt på drivmedel, skatt på naturgrus och skatt på avfall.

Inkomsterna från statens aktier minskar i år

Statens inkomster från aktieutdelningar minskar betydligt i år, från en rekordhög nivå förra året. Den höga nivån förra året berodde främst på att Vattenfall AB gjorde ett rekordresultat 2021. Det starka resultatet var dock till stor del en följd av tillfälliga effekter i form av realisationsvinster och kompensation från tyska staten för nedläggningen av kärnkraft. Även LKAB gjorde ett mycket starkt resultat 2021, och bolagets utdelning 2022 mer än fördubblades jämfört med året innan. Förra året återgick resultaten till mer normala nivåer, vilket innebär att inbetalningarna av utdelningar sjunker betydligt i år. Trots det är utdelningarna fortfarande höga i ett historiskt perspektiv. De ligger också kvar på ungefär samma nivå under resten av prognosperioden.

Kraftigt ökade bidrag från EU nästa år

I år ökar bidragen från EU i samma takt som förra året. Nästa år ökar inkomsterna kraftigt då Sverige får de första utbetalningarna från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens. Efter att återhämtningsplanen har uppdaterats i år väntas Sverige få cirka 38 miljarder kronor i bidrag från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens. Det är osäkert när Sverige kommer få den första utbetalningen men ESV räknar med att större delen kommer att betalas ut nästa år. Efter flera förseningar får Sverige då finansiering för olika projekt under åren 2020–2023. Resterande medel betalas ut 2025 och 2026 vilket ger en mindre men mer jämn fördelning av EU-medlen under de senare prognosåren.

Utgifter på statens budget

De takbegränsade utgiftsområdena¹³ ökar endast marginellt i år, men desto mer nästa år. De totala utgifterna på statens budget ökar däremot mycket både i år och nästa år. Utgiftskvoten för de takbegränsade utgifterna sjunker i år och är nu på en lägre nivå än innan pandemin. Nästa år ökar kvoten något för att sedan minska resterande prognosår. Vi har inte beaktat de förslag som regeringen aviserat inför budgetpropositionen för 2024.

Endast en marginell ökning av de takbegränsade utgiftsområdena i år medan de totala utgifterna ökar desto mer

De takbegränsade utgiftsområdena ökar med 4 miljarder kronor i år, vilket historiskt sett är en relativt liten ökning. Det är flera utgiftsområden som ökar till följd av utgiftsökningar i budgetpropositionen för 2023 samt i flera ändringsbudgetar. Även den höga inflationen förra året bidrar till höjningen genom att de transfereringar som indexeras med prisbasbeloppet ökar. Det beror på att prisbasbeloppet skrivs fram med inflationen i juni föregående år. Dessa ökningarna motverkas dock till stor del av att utgifterna minskar inom flera områden.

Två av de områden där utgiftsökningarna är som störst är Försvar och samhällets krisberedskap och Rättsväsendet. Utgifterna har ökat under en längre tid och i budgeten för 2023 gjordes ytterligare anslagsökningar. Inom Försvar och samhällets krisberedskap ökar utgifterna för att fortsätta stärka försvarets operativa förmåga, öka de militära investeringarna samt höja förmågan inom det civila försvaret. Inom Rättsväsendet går anslagsökningarna till att stärka rättskedjan och det är främst Polismyndigheten och Kriminalvården som tilldelas ökade medel. Utgifterna för Ekonomisk trygghet vid ålderdom ökar också mycket i år, bland annat till följd av höjningar av garantipensionen respektive bostadstillägget för pensionärer. Ändringarna trädde i kraft i augusti 2022, och får därför helårseffekt först i år. Även utgifterna för Kommunikation ökar mycket i år, framför allt till följd av prisökningar på bland annat insatsvaror och bränsle. Även utgifterna inom Arbetsmarknad och arbetsliv ökar. Arbetslösheten stiger vilket ökar utgifterna för arbetslöshetsersättningen och gör att fler personer får aktivitetsstöd.

Inom flera områden minskar i stället utgifterna. Bland annat upphör de återstående pandemirelaterade krisåtgärderna, vilket sänker utgifterna inom framför allt Hälsovård, sjukvård och social omsorg, Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning samt Kultur, medier, trossamfund och fritid. Även utgifterna inom Energi minskar kraftigt. Det beror på att utgifterna var tillfälligt höga 2022 eftersom den tillfälliga kompensationen för höga elpriser betalades ut då. Utgifterna minskar också inom Areella näringar, landsbygd och livsmedel där gårdsstödet bedöms bli lägre i år. Den nya programperioden som startar väntas som vanligt inledas med en låg utbetalningstakt. Även Landsbygdstödet blir lägre i år eftersom inget krisstöd likt det som betalades ut förra året finns med i årets utgiftsprognos. Till följd av att klimatbonusen avskaffades i november förra året minskar utgifterna inom Allmän miljö- och naturvård. En uppdaterad EU-budget för i år leder till att avgiften till EU minskar. Utgifterna inom Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik minskar till följd av avvecklingen av investeringsstödet¹⁴ och stödet för energieffektivisering¹⁵.

¹³ Alla utgiftsområden utom utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m.

¹⁴ Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande.

¹⁵ Stöd för energieffektivisering av flerbostadshus.

De totala utgifterna, där nettoutlåningen och utgifterna för statsskuldräntorna ingår, ökar med 115 miljarder kronor i år, det vill säga betydligt mer än de takbegränsade utgifterna. Det förklaras av att Riksgäldens nettoutlåning blir betydligt mindre negativ i år än i fjol. Kapacitetsavgifterna till Svenska kraftnät beräknas bli mindre i år än förra året vilket gör att nettoutlåningen ökar.¹⁶ Även utbetalningarna av elstöd till hushåll och företag leder till en ökad nettoutlåning då stödet finansieras genom de kapacitetsavgifter som betalats in till Svenska kraftnät. I prognosen beräknas utbetalningarna av elstöden uppgå till omkring 52 miljarder kronor till hushåll och företag under 2023.¹⁷

Räntebetalningarna på statsskulden stiger endast marginellt i år, trots högre marknadsräntor. Den måttliga ökningen beror främst på att valutakursförlusterna blir betydligt lägre än förra året då kronan försvagades mycket. Dessutom betalade Riksgälden ut inflationskompensation i samband med att en realobligation förföll förra året. I år förfaller inga realobligationer, vilket bidrar till att hålla nere utgifterna.

Ökade utgifter för försvaret driver på utgiftsökningarna nästa år

Nästa år ökar de takbegränsade utgiftsområdena med 62 miljarder kronor. Fortsatt stora öknings av utgifterna för Försvar och samhällets krisberedskap står för ungefär hälften av utgiftsökningarna. Planerade investeringar under anslaget Anskaffning av materiel och anläggningar höjer utgifterna så kraftigt att ökningen på anslaget blir tre gånger så stor som i år.

Utgifterna för Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning ökar också mycket nästa år. Det är främst utgifterna för sjuk- och aktivitetsersättningen som stiger till följd av ett högre prisbasbelopp. Prisbasbeloppet höjs markant även nästa år då inflationen är fortsatt hög i år. Det bidrar till att utgifterna stiger mycket även inom andra områden. Utgifterna för Arbetsmarknad och arbetsliv stiger bland annat till följd av att antalet öppet arbetslösa fortsätter att öka vilket ger högre utgifter för arbetslöshetsersättning. Samtidigt beräknas fler personer få aktivitetsstöd nästa år vilket också leder till ökade utgifter inom arbetsmarknadsområdet. Ökningen är också fortsatt stor inom Rättsväsendet. Efter att utgifterna för Areella näringar, landsbygd och livsmedel varit tillfälligt låga i år räknar vi med att de ökar nästa år.

Myndigheternas förvaltningsanslag ökar mycket först nästa år till följd av den höga inflationen. Det beror på att de skrivs fram med pris- och löneutvecklingen i ekonomin med två års eftersläpning. Det innebär alltså att myndigheterna inte kompenseras för de ökade kostnader som inflationen medför förrän två år senare.

De totala utgifterna ökar mindre än de takbegränsade utgiftsområdena. Den lägre ökningstakten förklaras av att utgifterna för räntor på statsskulden minskar ytterligare nästa år. Det är främst en följd av att kronan antas stärkas, vilket medför att valutakursförluster i år vänds till valutakursvinster under 2024. Nettoutlåningen blir däremot något mindre negativ nästa år. Det är stora förändringar inom nettoutlåningen, men nettoeffekten är inte så stor eftersom två poster motverkar varandra: Svenska kraftnäts konto och lånen till Riksbanken kopplade till valutareserven. Kapacitetsavgifterna till Svenska kraftnät väntas bli lika stora som i år, men vi räknar inte med att det sker några ytterligare utbetalningar av elstöd. Det gör att nettot på Svenska kraftnäts konto i Riksgälden minskar. Minskningen motverkas dock av att lånen som Riksgälden tagit för Riksbankens räkning kopplade till valutareserven då är amorterade och därmed inte bidrar till att minska utlåningen

¹⁶ För mer information om kapacitetsavgifter, se exempelvis faktaruta om kapacitetsavgifter i ESV:s septemberprognos 2022.

¹⁷ Se faktaruta: Flera stöd till hushåll och företag för höga elkostnader, i början av rapporten.

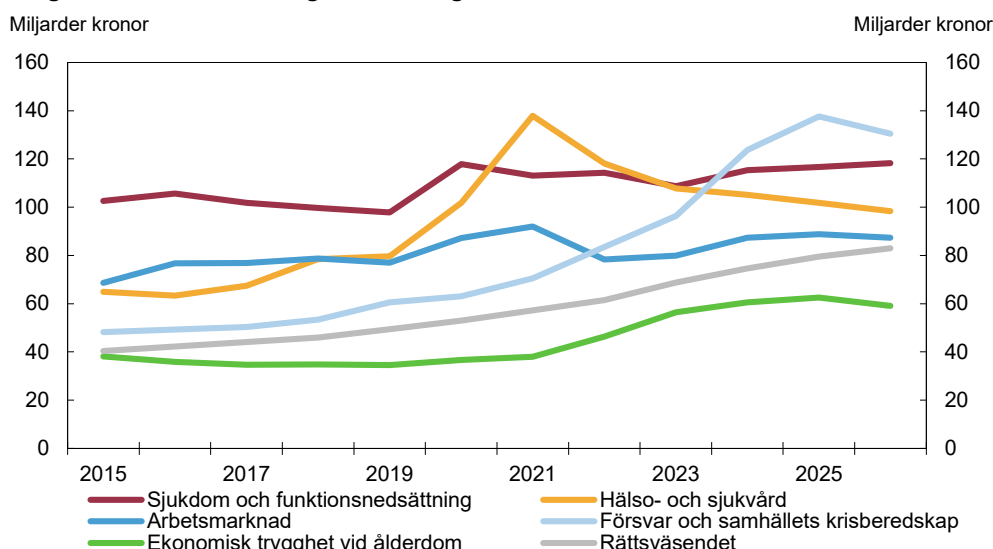
längre. Lånen har amorterats under 2021 och 2022 och de sista amorteringarna görs i år. Det har bidragit till att minska Riksgäldens utlåning med totalt drygt 180 miljarder kronor under dessa år.

Utgifterna fortsätter öka 2025 för att sedan minska 2026

De takbegränsade utgifterna fortsätter öka 2025 på grund av fortsatta utgiftsökningar inom samma områden som 2023 och 2024. Även avgiften till Europeiska unionen ökar eftersom den var tillfälligt låg 2024 till följd av en låg EU-budget. Samtidigt minskar utgifterna inom några områden. Hälsovård, sjukvård och social omsorg minskar då de satsningar inom Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet för att utöka sjuksköterskebemanningen, som infördes 2022, fasats ut. Utgifterna inom Bidrag till folkhälsa och sjukvård minskar när utgifterna för beredskapsläkemedel i form av vacciner för covid-19 upphör.

År 2026 sjunker de takbegränsade utgifterna, framför allt för att nuvarande beslut om höjda utgifter inom försvaret avtar efter 2025. De totala utgifterna ökar mer än de takbegränsade 2025 eftersom nettoutlåningen ökar i takt med att kapacitetsavgifterna blir lägre. År 2026 är minskningen för de totala utgifterna något mindre än för de takbegränsade.

Diagram 8 Utveckling av vissa utgiftsområden

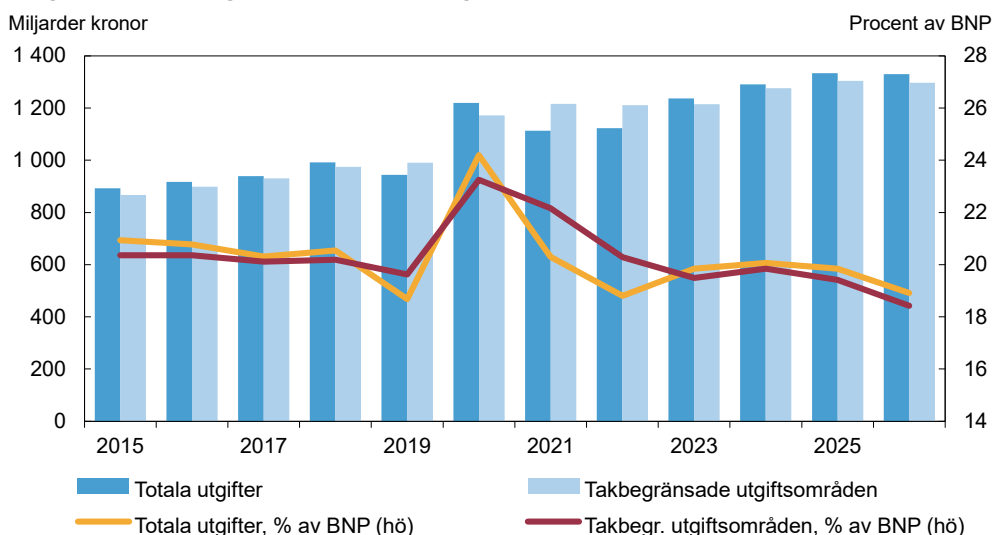
Källa: ESV

Utgiftskvoten sjunker i slutet av prognosperioden

Utgiftskvoten för de takbegränsade utgiftsområdena – de takbegränsade utgiftsområdena som andel av BNP – fortsätter att sjunka och är i år något lägre än innan pandemin. Nästa år stiger utgiftskvoten, framför allt på grund av ökade försvarsutgifter. År 2025 och 2026 sjunker utgiftskvoten åter eftersom det inte ingår någon ytterligare finanspolitik i beräkningarna utöver den som regeringen aviserat eller föreslagit i propositioner.¹⁸ Det innebär att en automatisk budgetförstärkning sker.

Utgiftskvoten för de totala utgifterna ökar i år och uppgår till 20 procent. Förra året minskade utgiftskvoten då stora inbetalningar av kapacitetsavgifter gjordes på Svenska kraftnätets konto i Riksgälden. Även återbetalningar av de lån som Riksgälden tagit upp för Riksbankens räkning bidrog. Att kvoten stiger i år förklaras av att nettoutlåningen var tillfälligt låg i fjol. Nästa år ökar kvoten marginellt för att därefter sjunka.

¹⁸ För mer information om ESV:s beräkningsmetod, se metodrutin i början av rapporten.

Diagram 9 Utgifter på statens budget

Källa: ESV

Finansiellt sparande och budgetsaldo

Den offentliga sektorns finansiella sparande visar underskott i år, främst som en följd av lågkonjunkturen. Både staten och kommunsektorn bidrar till underskottet, medan ett visst överskott väntas i ålderspensionssystemet. Nästa år är underskottet ungefär lika stort, men sparandet i staten försvagas samtidigt som det stärks i ålderspensionssystemet.

Underskott på nära 50 miljarder kronor både 2023 och 2024

Det finansiella sparandet i den offentliga sektorn vänds från ett överskott 2022 till ett underskott på 47 miljarder kronor i år. Det beror på att skatteintäkterna ökar betydligt långsammare när konjunkturen bromsar in och att kapitalinkomsterna sjunker samtidigt som utgifterna ökar mycket. Det är framför allt konsumtionen och investeringarna som ökar, både i staten och i kommunsektorn. Ökningen av konsumtionen drivs både av högre priser och av att verksamheten utökas. Det största underskottet uppstår i kommunsektorn.

Nästa år ökar inkomsterna mer när aktiviteten i ekonomin stiger och hushållens kapitalvinster antas öka igen. Samtidigt ökar utgifterna mindre än i år, men ändå något mer än inkomsterna. Det blir därmed ett underskott på 46 miljarder kronor nästa år, utan att de aviserade åtgärderna inför budgetpropositionen 2024 är medräknade. Framför allt är det konsumtionsutgifterna i kommunsektorn som inte alls ökar i samma omfattning nästa år. Eftersom utgifterna ökar något mer än inkomsterna är underskottet något större nästa år än i år. Det gäller främst i staten. Till viss del förklaras det av att inflationen slår igenom i högre utgifter med viss eftersläpning. Både inkomster och utgifter påverkas 2022–2024 av bokföringen av elstödet till hushåll och företag, men sparandet påverkas inte.¹⁹

År 2025 bedöms det finansiella sparandet återigen bli positivt. Det är staten som då visar överskott. I kommunsektorn kvarstår underskottet. Den markanta förstärkningen av sparandet i staten från och med 2025 förklaras till stor del av att ESV inte räknar med några ytterligare åtgärder utöver de som är beslutade eller

¹⁹ Se faktaruta: Flera stöd till hushåll och företag för höga elkostnader, i början av rapporten.

aviserade. Det innebär bland annat att flera anslag är nominellt oförändrade, se metodrutan i början av rapporten.

Tabell 5 Finansiellt sparande i offentlig sektor

Miljarder kronor om inget annat anges

Offentliga sektorns finanser	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Totala inkomster	2644	2873	2930	3010	3139	3268
<i>procent av BNP</i>	48,2	48,1	47,0	46,8	46,7	46,5
Totala utgifter	2643	2807	2977	3056	3129	3182
<i>procent av BNP</i>	48,2	47,0	47,8	47,5	46,6	45,2
Finansiellt sparande i offentlig sektor	1	66	-47	-46	10	86
<i>procent av BNP</i>	0,0	1,1	-0,7	-0,7	0,2	1,2
Staten	-42	25	-11	-18	20	90
Kommunsektorn	37	22	-51	-52	-40	-39
Ålderspensionssystemet	6	20	16	24	31	36

Källa: SCB och ESV

Statens finansiella sparande försvagas markant i år

Det finansiella sparandet i staten försvagas i år. Förutom att skatteintäkterna ökar långsammare som en följd av lågkonjunkturen minskar hushållens kapitalskatter kraftigt till följd av en svag utveckling på börsen förra året, fallande bostadspriser och stigande räntor. Det bidrar i stor utsträckning till att dämpa skatteintäkterna. Betydligt mindre aktieutdelningar från statliga bolag bidrar också till att ökningen av inkomsterna bromsar in. Även utgifterna ökar långsammare än förra året, men de ökar betydligt mer än inkomsterna vilket förklarar att sparandet försvagas. Utgifterna för konsumtion och investeringar ökar relativt mycket, bland annat till följd av höjda utgifter inom försvaret och hög inflation. Att utgiftsökningen blir mindre än förra året förklaras av flera olika faktorer som gjorde att utgifterna var tillfälligt höga förra året. I år har alla pandemiåtgärder upphört vilket sänker utgifterna. Elpriskompensationen för perioden december 2021–mars 2022 höjde utgifterna tillfälligt förra året. Ränteutgifterna blir i stort sett lika stora i år som förra året trots att räntorna nu ligger på mycket högre nivåer än genomsnittet under 2022. Försvarsmateriel som skickas till Ukraina sänker investeringsutgifterna men höjer transfereringen till utlandet med samma belopp och påverkar inte det finansiella sparandet.

Nästa år försvagas sparandet ytterligare. Inkomsterna ökar visserligen snabbare när aktiviteten i ekonomin ökar och hushållens kapitalvinster bara minskar marginellt, efter att ha minskat markant två år i följd. Att hushållens kapitalskatter fortsätter att minska trots att bostadspriserna väntas öka igen beror på att räntorna är högre 2024 än 2023 och hushållens räntenetto därmed försämras ytterligare eftersom skattereduktionen för ränteutgifter ökar mer än skatteintäkterna från ränteinkomster. Men statens utgifter ökar fortfarande något mer än inkomsterna. Förutom att utgifterna för försvaret ökar mer än dubbelt så mycket som i år bidrar även utgiftsökningar inom flera andra områden, bland annat som en följd av hög inflation. Åren därefter förstärks sparandet successivt då inkomsterna ökar i takt med BNP samtidigt som utgifterna ökar svagt, se metodrutan i början av rapporten.

Tabell 6 Inkomster och utgifter i staten

Miljarder kronor

Statens finanser	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Totala inkomster	1 399	1 540	1 546	1 567	1 634	1 699
<i>förändring i inkomster</i>	146	142	6	21	66	65
Skatter och sociala avgifter	1 219	1 315	1 333	1 346	1 406	1 474
Kapitalinkomster	25	52	32	33	33	32
Övriga inkomster	155	173	182	189	195	193
Totala utgifter	1 440	1 516	1 558	1 585	1 614	1 609
<i>förändring i utgifter</i>	47	75	42	28	29	-5
Transfereringar och subventioner	947	906	875	890	890	890
Konsumtion	366	399	427	450	476	483
Investeringar	133	149	166	195	208	208
Övriga utgifter	-7	61	91	50	40	29
Finansiellt sparande	-42	25	-11	-18	20	90

Källa: SCB och ESV

Det finansiella sparandet i staten är lägre än budgetsaldot i år och nästa år

Både det finansiella sparandet och budgetsaldot, som är två olika mått på sparandet i staten, visar ett underskott i år. Men underskottet i det finansiella sparandet är större än i budgetsaldot. Nästa år visar budgetsaldot ett överskott om 13 miljarder kronor samtidigt som det finansiella sparandet visar ett underskott på 18 miljarder kronor.

Tabell 7 Statens budget i sammandrag samt bro mellan finansiellt sparande och budgetsaldo

Miljarder kronor

Bro mellan finansiellt sparande och budgetsaldo	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Finansiellt sparande	-42	25	-11	-18	20	90
Avgränsningar	86	104	11	32	-1	2
Periodiseringar	23	36	-6	-1	-15	-34
Övrigt	11	-1	1	1	1	1
Budgetsaldo	78	164	-5	13	5	58
Totala inkomster	1 191	1 286	1 232	1 304	1 338	1 388
Skatteintäkter	1 219	1 300	1 333	1 346	1 406	1 474
Periodiseringar av skatteintäkter	16	9	-16	-3	2	-20
Skatteinkomster	1 235	1 308	1 317	1 343	1 408	1 454
Övriga inkomster	-44	-22	-85	-39	-70	-65
Totala utgifter	1 113	1 123	1 237	1 291	1 333	1 330
Utgiftsområden exklusive räntor	1 216	1 211	1 215	1 276	1 304	1 296
Statsskuld räntor	-1	27	30	20	26	24
Kassamässig korrigerig	-4	-5	0	0	0	0
Riksgäldens nettoutlåning	-97	-111	-8	-5	3	9

Källa: SCB och ESV

Skillnaderna mellan statens finansiella sparande och saldot på statens budget beror på olika avgränsningar i saldobegreppen, men även på olika sätt att periodisera inkomster och utgifter. I år är det framför allt tre stora poster som skiljer de olika måtten åt: amorteringen av Riksbankens lån, kapacitetsavgifter till Svenska kraftnät och utbetalningar av elstöd till hushåll och företag från kapacitetsavgifterna. Riksbanken amorterar de sista valutalånen som gör att Riksgäldens nettoutlåning minskar med

62 miljarder kronor, vilket stärker budgetsaldot men inte det finansiella sparandet. Budgetsaldot stärks också av fortsatt stora inbetalningar av kapacitetsavgifter till Svenska kraftnät. Dessa förstärkningar av saldot motverkas till stor del av utbetalningarna av elstöd som finansieras med kapacitetsavgifter som betalats in till Svenska kraftnäts konto i Riksgälden. Det försämrar budgetsaldot, men det finansiella sparandet påverkas inte. Nettot av dessa effekter uppgår till 40 miljarder kronor. Även andra avgränsningar och periodiseringsposter påverkar budgetsaldot och det finansiella sparandet olika. Sammantaget medför nettot av alla broposter att det finansiella sparandet är 6 miljarder kronor lägre än budgetsaldot i år. Nästa år uppgår skillnaden till 31 miljarder kronor. Den största förklaringen till det är ovanligt stora betalningar från EU då Sverige väntas få de första utbetalningarna från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens. Det förbättrar budgetsaldot, men påverkar inte det finansiella sparandet.

Underskott i kommunsektorn från och med i år

Efter tre år med överskott väntas det finansiella sparandet i kommunsektorn bli negativt varje år 2023–2026. Försvagningen förklaras framför allt av ökade utgifter för bland annat konsumtion och investeringar. Utgifterna för avtalspensioner ökar särskilt mycket 2023 till följd av den höga inflationen. Dessutom ökar skatteintäkterna långsammare än förra året samtidigt som vissa tillfälliga statsbidrag upphör, vilket också bidrar till det svagare sparandet. Mot bakgrund av det pressade ekonomiska läget i stora delar av kommunsektorn antar vi att ett antal kommuner och regioner kommer att utnyttja resultatutjämningsreserven både i år och nästa år samt hänvisa till synnerliga skäl för att avvika från balanskravet. På det sättet kan konsumtionen i kommunsektorn öka i takt med behoven så att personaltätheten bibehålls trots höga kostnader och en svag ökning av inkomsterna. Den snabba utgiftsökningen dämpas 2025. Detta beror delvis på att statsbidragen då är oförändrade och det inte finns så stort utrymme att öka konsumtionen om kommuner och regioner ska klara balanskravet.

Kommuner och regioner ska budgetera för resultat i balans i enlighet med vad som regleras i kommunallagen. I händelse av lågkonjunktur kan de kommuner och regioner som upprättat en resultatutjämningsreserv disponera medel ur reserven för att upprätthålla konsumtionen och undvika kortsiktiga neddragningar. Många har definierat det som att det är möjligt att använda den när skatteintäkterna avviker från ett 10-årigt genomsnitt. Det väntas ske först nästa år och de flesta kommuner och regioner som kan och behöver utnyttja reserven kommer göra det först då. I år väntas flera kommuner och regioner i stället hänvisa till synnerliga skäl, med anledning av de tillfälligt höga pensionskostnaderna, för att avvika från balanskravet. I år blir såväl resultat som balanskravsresultat svagt positiva. Nästa år minskar resultatet och är då precis i balans då fler kommuner och regioner väntas utnyttja resultatutjämningsreserven. Balanskravsresultatet, som är resultatet justerat för insättningar och uttag från resultatutjämningsreserven, är positivt alla prognosår.

Tabell 8 Inkomster och utgifter i kommunsektorn

Miljarder kronor

Kommunsektorns finanser	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Inkomster	1 300	1 354	1 390	1 437	1 470	1 513
<i>Förändring inkomster</i>	76	54	36	47	34	43
Skatter och avgifter	827	873	916	952	991	1 034
Statsbidrag ¹	286	275	262	266	255	249
Övriga inkomster	186	206	211	219	224	230
Utgifter	1 263	1 332	1 441	1 489	1 511	1 553
<i>Förändring utgifter</i>	48	69	109	48	22	42
Konsumtion	1 037	1 088	1 179	1 218	1 234	1 269
Investeringar	126	138	152	154	157	161
Övriga utgifter	99	106	109	118	120	122
Finansiellt sparande	37	22	-51	-52	-40	-39
Resultat	69	43	2	0	14	15

¹Statsbidrag enligt NR exklusive moms och inklusive kapitaltransfereringar.

Källa: SCB och ESV

Överskott i ålderspensionssystemet under hela prognosperioden

I år försvagas sparandet i ålderspensionssystemet tillfälligt för att sedan stärkas under resten av prognosperioden. Det är framför allt lägre kapitalinkomster som gör att inkomsterna ökar långsammare än utgifterna och ger ett lägre finansiellt sparande i år jämfört med förra året.

Pensionsutbetalningarna ökar i en långsammare takt i år jämfört med förra året då inkomstindex ökade mycket. Kommande år väntas inkomstindex och därmed pensionsutbetalningarna öka i en jämnare takt. Utgifterna höjs också av att antalet pensionärer blir fler samtidigt som den genomsnittliga pensionen stiger i jämn takt. Även avgiftsinkomsterna, som samvarierar med lönesumman i ekonomin, ökar i en långsammare takt i år. Nästa år ökar lönesumman och därmed avgiftsinkomsterna än långsammare. Men inkomsterna ökar ändå snabbare än utgifterna, vilket gör att avgiftsunderskottet minskar. Avgiftsunderskottet fortsätter att minska åren därefter. Trots ett negativt avgiftsnetto blir det ändå överskott i ålderspensionssystemets finansiella sparande under hela prognosperioden eftersom kapitalinkomsterna är högre än avgiftsnettot.

Tabell 9 Inkomster och utgifter i ålderspensionssystemet

Miljarder kronor

Ålderspensionssystemets finanser	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Avgiftsinkomster	310	328	343	356	373	388
Pensionsutbetalningar	332	345	358	368	382	394
Avgiftsnetto	-21	-17	-15	-12	-9	-6
Kapitalinkomster, netto	32	42	37	42	45	49
Förvaltningsutgifter	-5	-5	-6	-6	-6	-6
Finansiellt sparande	6	20	16	24	31	36

Källa: SCB och ESV

Den offentliga skulden

Maastrichtskulden sjunker med 2 procentenheter i år till strax under 31 procent av BNP. Minskningen sker huvudsakligen i staten och beror bland annat på att pandemistöden upphör och på stora återbetalningar av riksbankslån. Även den

konsoliderade statsskulden minskar i förhållande till BNP och blir 16 procent i år. Båda skuldkvoterna fortsätter sedan att sjunka under prognosperioden. I ett internationellt perspektiv är Sveriges offentliga skuld låg.

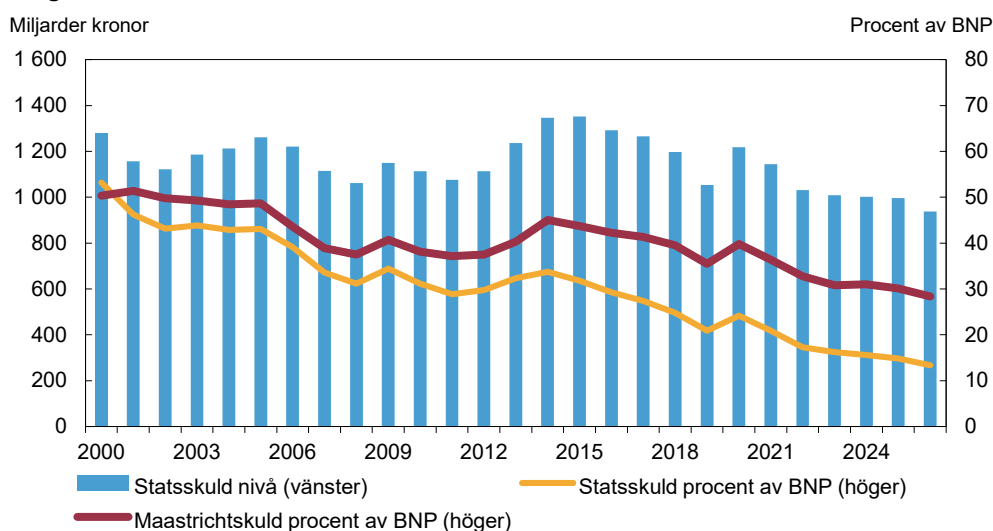
Maastrichtskulden är fortsatt låg

Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastrichtskulden) sjunker i år. Det beror främst på att Riksbanken amorterar de sista av sina valutalån samtidigt som pandemistöden upphör. Nästa år stiger skulden något i nivå till följd av en svagare konjunktur.

Skuldkvoten, det vill säga skulden i relation till BNP, sjunker i år, men stiger sedan marginellt under nästa år då effekten från riksbankslånen försvinner. Därefter sjunker den under resten av prognosperioden. Sveriges skuldkvot är betydligt lägre än genomsnittet bland EU-länderna.²⁰

Statens del av skuldkvoten har minskat de senaste åren och förväntas fortsätta minska under prognosperioden. Kommunernas skuldkvot beräknas i stället öka något.

Diagram 10 Statsskuld och Maastrichtskuld

Källa: Riksgälden, SCB och ESV

Statsskulden oförändrad, men skuldkvoten sjunker

Den konsoliderade statsskulden beräknas vara i princip oförändrad i nivå 2023–2025. Skuldkvoten sjunker däremot varje år under prognosperioden. Det beror på att BNP-tillväxten i löpande priser blir relativt hög, trots den svaga konjunkturen, vilket beror på inflationen.

I år sjunker Maastrichtskulden betydligt mer än statsskulden. Det förklaras främst av att statsskulden påverkas av utbetalningarna av elstöd, som finansieras via kapacitetsavgifter från Svenska kraftnät. Avgifterna sänker statsskulden när de betalas in, medan utbetalningarna av elstöd höjer den. Dessa betalningar påverkar däremot inte Maastrichtskulden, eftersom affärsverk inte ingår i staten enligt nationalräkenskaperna, som ligger till grund för beräkningen av Maastrichtskulden. Därutöver påverkas statsskulden 2023–2025 av förväntade minskningar av kapitalplaceringar på skattekontot, vilket Maastrichtskulden inte gör.

²⁰ Den genomsnittliga skuldkvoten inom EU27 var 84,0 procent i slutet av 2022 enligt Eurostat.

Tabell 10 Statsskuldens förändring och nivå

Miljarder kronor om inget annat anges

Statsskuldens förändring och nivå	2022	2023	2024	2025	2026
Statsskuldens förändring	-114	-22	-7	-6	-59
varav budgetsaldot (omvänt tecken)	-164	5	-13	-5	-58
varav orealiserade valutakursdifferenser	9	-15	0	0	0
varav Riksgäldens förvaltningstillgångar	24	-29	0	0	0
varav övriga skulddispositioner. m.m.	18	16	7	-1	-1
Konsoliderad statsskuld vid årets utgång	1 031	1 009	1 002	997	938
<i>procent av BNP</i>	<i>17,3</i>	<i>16,2</i>	<i>15,6</i>	<i>14,8</i>	<i>13,3</i>

Källa: Riksgälden, SCB och ESV

Skuldkvoten sjunker varje år under prognosperioden. Minskningstakten blir dock betydligt lägre än den var förra året. Det beror på att bidraget från budgetsaldot blir negativt då statsbudgeten väntas visa underskott i år. I slutet av prognosperioden sjunker skuldkvoten snabbare igen då statsbudgeten vänder till överskott samtidigt som bidraget från BNP-tillväxten ligger kvar på ungefär samma nivå. Det prognostiserade överskottet för 2026 beror dock till stor del på ESV:s prognosmetod där vi inte gör några antaganden om ny finanspolitik.

Tabell 11 Dekomponering av statsskuldskvotens förändring

Procentenheter

Skuldkvotens förändring	2022	2023	2024	2025	2026
Skuldkvotens förändring	-3,6	-1,1	-0,6	-0,7	-1,5
varav bidrag från BNP-tillväxten	-1,7	-0,7	-0,5	-0,7	-0,7
varav bidrag från budgetsaldot	-2,7	0,1	-0,2	-0,1	-0,8
varav bidrag från skulddispositioner m.m.	0,8	-0,4	0,1	0,0	0,0

Källa: Riksgälden, SCB och ESV

De budgetpolitiska målen

Det strukturella sparandet beräknas ligga under målnivån för överskotts målet både 2023 och 2024. Samtidigt ligger Maastrichtskulden nära det nedre toleransvärdet för skuldankaret under hela prognosperioden och de offentliga finanserna är i grunden starka. Marginalen till utgiftstaket är god samtliga år.

Strukturellt sparande under målnivån

Det strukturella sparandet, det vill säga det finansiella sparandet justerat för påverkan från konjunkturen och engångseffekter, beräknas visa ett litet överskott i år. Men det ligger under målnivån för överskotts målet, som är en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel. Konjunkturförsvagningen, minskade kapitalinkomster samt förhållandevis stora utgiftsökningar leder till att det finansiella sparandet försvagas i år. Däremot stärks sparandet i viss mån av att alla pandemiåtgärder och den tillfälliga elpriskompensationen upphör. Det strukturella sparandet försvagas, om än betydligt mindre än det finansiella sparandet eftersom en stor del av försämringen kan hänvisas till konjunkturen.

Nästa år beräknas det strukturella sparandet vara ungefär oförändrat jämfört med i år och det ligger därmed strax under målnivån, redan innan åtgärder i budgetpropositionen för 2024 har räknats in. Regeringen har bedömt budgetutrymmet till 40 miljarder kronor²¹. Om sparandet skulle försvagas med 40 miljarder kronor

²¹ Se pressträff från den 24 augusti på regeringens hemsida

skulle det, givet vår nuvarande prognos, leda till att det blir ett underskott i det strukturella sparandet på 0,6 procent av potentiell BNP. Det bedöms vara en tydlig avvikelse från målnivån. Enligt budgetlagen ska regeringen vid en tydlig avvikelse från överskottsmålet redogöra för hur en återgång till målet ska ske.

Tabell 12 Finansiellt sparande i offentlig sektor samt indikatorer för överskottsmålet

Procent av BNP respektive procent av potentiell BNP						
Indikatorer för överskottsmålet	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Finansiellt sparande	0,0	1,1	-0,7	-0,7	0,2	1,2
Bakåtblickande åttaårsnitt, finansiellt sparande	-0,1	0,2	0,2	-0,1	-0,2	-0,2
Strukturellt sparande ¹	-0,9	0,2	0,1	0,1	0,5	1,2
BNP-gap	1,0	2,0	-0,6	-1,5	-0,6	0,0

¹Procent av potentiell BNP

Källa: ESV

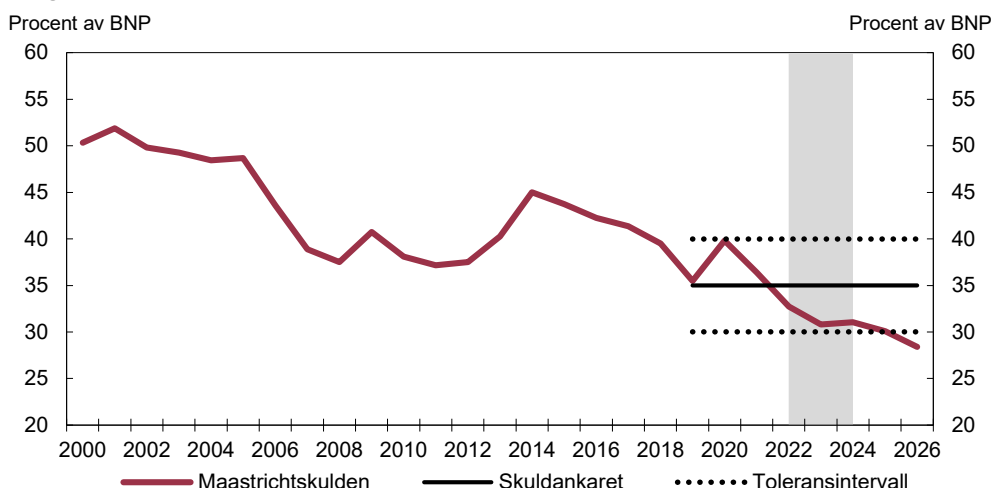
Förändringen av det strukturella sparandet kan användas som en indikator på om finanspolitiken är expansiv eller åtstramande. I och med att det strukturella sparandet försvagas mellan 2022 och 2023 kan finanspolitiken därför sägas vara något expansiv 2023, dvs. ökar efterfrågan i ekonomin. Om man tar hänsyn till elstöden som betalas ut till hushåll och företag i år, men inte ingår i det finansiella sparandet, är finanspolitiken mer expansiv. Kommunsektorn står för en del av försämringen i det strukturella sparandet, bland annat eftersom ett antal kommuner och regioner väntas hävda att den kraftiga ökningen av pensionerna till följd av inflationen utgör synnerliga skäl för att avvika från balanskravet.

Eftersom det strukturella sparandet i stort sett är oförändrat nästa år, innan reformerna i budgetpropositionen för 2024 har inkluderats, kan finanspolitiken sägas vara neutral då. Det strukturella sparandet påverkas dock av annat än en aktiv finanspolitik. Mellan 2023 och 2024 försvagas det exempelvis av att utgifterna ökar mycket även 2024 till följd av den höga inflationen. Det beror på att många transfereringar samt förvaltningsanslagen påverkas av inflationen med ett respektive två års eftersläpning. Även nästa år står kommunsektorn för en relativt stor del av underskottet i det strukturella sparandet eftersom kommuner och regioner då väntas utnyttja resultatutjämningsreserven för att kunna upprätthålla verksamheten trots en svag utveckling av skatteintäkterna.

Ett annat sätt att analysera om finanspolitiken är expansiv eller åtstramande är att mäta finanspolitikens effekt på den aggregerade efterfrågan genom att beakta om det strukturella sparandet är högre eller lägre än överskottsmålet²². Eftersom det strukturella sparandet enligt ESV:s beräkningar är lägre än målnivån både 2023 och 2024 kan man säga att finanspolitiken är expansiv även utifrån det perspektivet.

Samtidigt som överskottsmålet inte nås fortsätter Maastrichtskulden att sjunka i år, trots lågkonjunktur och stort underskott i den offentliga sektorns finansiella sparande, och den ligger från och med i år nära det nedre toleransintervallet för skuldankaret. Skuldankaret är dock inte ett operativt mål för budgetprocessen, utan ett riktmärke för skulden på medellång sikt. Men utgångsläget för en återgång till överskottsmålet, om det inte uppnås, är därmed bättre än om skulden samtidigt hade stigit i en oroväckande takt. Det gör att en eventuell anpassning tillbaka till överskottsmålet kan ske mer långsamt.

²² Finanspolitiska rådet redovisar denna alternativa analys av finanspolitiken i sin rapport för 2023. I en ESO-studie om samspelet mellan finans- och penningpolitik av Calmfors m.fl. i september 2022 relateras också avvikelsen i den offentliga sektorns finansiella sparande från överskottsmålet för att bedöma huruvida finanspolitiken är expansiv eller inte.

Diagram 11 Maastrichtskulden och skuldankaret

Anm.: De skuggade åren avser de år som skulden för närvarande utvärderas mot skuldankaret.

Källa: SCB och ESV

God marginal till utgiftstaket

ESV bedömer att marginalen till utgiftstaket (budgeteringsmarginalen) är god samtliga prognosår. Riksdagen har beslutat om en höjning av utgiftstaket för åren 2023 och 2024. Regeringen motiverade höjningen med en förändrad finanspolitisk inriktning. Som andel av BNP ligger utgiftstaket mellan 26,4–27,2 procent för prognosåren. Det är lägre än genomsnittet på 28,2 procent under åren 2006–2019.²³

Tabell 13 Uppföljning av de takbegränsade utgifterna

Miljarder kronor om inget annat anges

Marginalen till utgiftstaket	2022	2023	2024	2025	2026
Utgiftstak	1 634	1 665	1 745	1 825	1 860
<i>i procent av BNP</i>	27,4	26,7	27,1	27,2	26,4
Takbegränsade utgifter	1 559	1 576	1 647	1 689	1 694
<i>i procent av BNP</i>	26,1	25,3	25,6	25,1	24,1
Marginal till utgiftstaket	75	89	98	136	166
<i>i procent av utgiftstak</i>	4,6	5,4	5,6	7,5	8,9
Säkerhetsmarginal	-	17	26	37	56
<i>i procent av utgiftstak</i>	-	1,0	1,5	2,0	3,0
Kvarvarande marginal	-	73	71	100	110
<i>i procent av BNP</i>	-	1,2	1,1	1,5	1,6

Anm. Utgiftstaken för 2023–2025 är beslutade av riksdagen. Utgiftstaket 2026 är regeringens förslag enligt vårpropositionen för 2023. Säkerhetsmarginalen är ESV:s rekommendation för hur stor marginal som behövs för att klara oväntade utgiftsökningar.

Källa: ESV

Kommunsektorn klarar balanskravet i år

Kommunsektorn som helhet klarar balanskravet i år vilket dock inte är fallet för många enskilda kommuner och regioner. Anledningen till att många kommuner och regioner har problem är att utgifterna ökar kraftigt till följd av inflationen samtidigt som skatteintäkterna och statsbidragen utvecklas mer måttligt, bland annat till följd av att tillfälliga statsbidrag upphör. De stora utgiftsökningarna för avtalspensionerna 2023 och 2024 som följer av inflationen väntas leda till att flera kommuner och

²³ Åren 2020–2022 är inte medräknade i medelvärdet då procentsatsen för dessa år var tillfälligt höga på grund av pandemin. Genomsnittet för dessa år var 31,1 procent.

regioner hänvisar till synnerliga skäl för att underbalansera resultatet i år. Det leder till att balanskravet inte nås.

Balanskravet klaras även 2024 för kommunsektorn som helhet, trots att utgifterna för avtalspensionerna fortfarande är höga. Anledningen är att flera kommuner och regioner väntas nyttja resultatutjämningsreserven för att balansera sina resultat och upprätthålla konsumtionen. Disponering av medel ur resultatutjämningsreserven påverkar inte balanskravsresultatet. Många kommuner och regioner har interna riktlinjer som anger att resultatutjämningsreserven bara får användas om den årliga tillväxten i det underliggande skatteunderlaget i riket är lägre än den genomsnittliga utvecklingen de senaste tio åren. Det prognostiseras bli fallet 2024 varför flera kommuner och regioner då kan väntas disponera medel ur reserven.

Tabell 14 Resultat och balanskravsresultat i kommunsektorn

Miljarder kronor om inget annat anges

Resultat i kommunsektorn	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Resultat	69	43	2	0	14	15
<i>Andel av skatter och bidrag, procent</i>	<i>6,2</i>	<i>3,8</i>	<i>0,2</i>	<i>0,0</i>	<i>1,1</i>	<i>1,2</i>
Balanskravsresultat	47	31	2	10	9	10

Källa: ESV

Revideringar sedan juniprognosen

Jämfört med prognosen i juni väntas BNP-tillväxten bli lägre 2023 och 2024 samtidigt som inflationen blir högre. Skatteintäkterna har reviderats upp alla prognosår, vilket främst förklaras av starkare utfall än väntat i det preliminära taxeringsutfallet för 2022. Utgifterna har reviderats ner i år och nästa år, och upp de sista två prognosåren. Trots lägre tillväxt och högre inflation har alltså sparandet i den offentliga sektorn reviderats upp, framför allt 2023 och 2024.

Makroekonomisk utveckling

Konjunkturbilden är ungefär densamma som i juniprognosen, men BNP-tillväxten har sänkts något både 2023 och 2024. Inflationen är uppreviderad 2023 och 2024 men sänkt lite 2025.

Tabell 15 Makroekonomiska nyckeltal, revideringar sedan juniprognosen

Skillnad i årlig procentuell förändring i procentenheter

Makroekonomiska nyckeltal	2023	2024	2025	2026
BNP, fasta priser	-0,2	-0,2	0,1	0,1
Sysselsatta	0,7	-0,1	-0,4	0,0
Arbetslöshet, nivå	-0,3	-0,3	0,0	0,0
Antal arbetade timmar	0,0	0,5	-0,4	0,0
Löner enligt KL	-0,1	0,0	0,3	0,3
Lönesumma	-0,1	-0,2	-0,1	0,3
KPIF	0,2	0,4	-0,2	0,0
KPI	0,1	0,8	0,1	-0,5
Styrränta, vid årets slut	0,2	0,5	0,0	0,0
10-årig statsobligation	0,1	0,2	0,1	0,0
SEK/Euro	0,3	0,6	0,4	0,3
SEK/USD	0,5	1,0	0,7	0,5

Källa: ESV

Det som framför allt förklarar revideringen av BNP i år är att exporten har sänkts eftersom utfallen har varit svagare än väntat. Nästa år är det framför allt hushållens konsumtion som har sänkts.

Antalet sysselsatta och antalet arbetade timmar har reviderats upp då arbetsmarknaden har fortsatt att utvecklas bättre än tidigare väntat och efterfrågan inte minskar lika mycket som vi räknade med tidigare. Nedgången på arbetsmarknaden väntas nu bli något mildare än i juniprognosen. Arbetskraftsutbudet har inte höjts lika mycket som sysselsättningen vilket innebär att arbetslösheten nu väntas bli något lägre 2024 och 2025 än i juniprognosen.

Timlönerna har höjts 2025 och 2026. Därmed är även lönesumman högre bägge dessa år än i föregående prognos.

Inflationen enligt KPIF har reviderats upp 2023 och 2024 framför allt då livsmedelspriserna väntas stiga till följd av bland annat dåliga skördar. Priserna på drivmedel har höjts till följd av ett högre oljepris.

Den högre inflationen samt signaler från Riksbanken om ytterligare räntehöjningar har gjort att styrräntan har höjts lite både i år och nästa år. Höjningen har också föranlett en upprevidering av de långa marknadsräntorna.

Offentliga sektorns skatteintäkter och inkomsterna i statens budget

Sedan juniprognosen har skatteintäkterna reviderats upp samtliga år. Höjningen är som störst 2022. Det beror på att både skatt på arbete och skatt på kapital har reviderats upp till följd av det preliminära taxeringsutfallet²⁴. Det får genomslag på samtliga prognosår.

²⁴ Debiteringsstatistik för inkomstår 2022, prognos 3 (augusti 2023), Skatteverket

Tabell 16 Offentliga sektorns skatteintäkter och inkomster i statens budget, revideringar sedan juniprognosen

Miljarder kronor	2022	2023	2024	2025	2026
Offentliga sektorns skatteintäkter					
Skatt på arbete	9,2	12,0	11,7	2,4	11,2
Skatt på kapital	21,0	8,9	1,8	0,6	10,3
<i>varav skatt på kapital, hushåll</i>	<i>4,6</i>	<i>1,8</i>	<i>-7,3</i>	<i>-8,3</i>	<i>1,3</i>
<i>varav skatt på företagsvinster</i>	<i>17,6</i>	<i>10,0</i>	<i>10,2</i>	<i>9,7</i>	<i>10,7</i>
Skatt på konsumtion och insatsvaror	0,5	-2,9	0,3	-0,5	-6,3
<i>varav mervärdesskatt</i>	<i>0,5</i>	<i>-0,4</i>	<i>-1,0</i>	<i>-3,1</i>	<i>-3,8</i>
<i>varav energi- och koldioxidskatt</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,5</i>	<i>1,7</i>	<i>3,4</i>	<i>-1,5</i>
<i>varav övriga skatter på energi och miljö</i>	<i>0,0</i>	<i>-1,5</i>	<i>-0,3</i>	<i>-0,5</i>	<i>-0,3</i>
Restförda och övriga skatter	0,0	0,2	0,9	0,9	-3,4
Offentliga sektorns skatteintäkter	30,6	18,6	14,9	3,6	12,3
<i>varav kommunala skatter</i>	<i>-4,5</i>	<i>-3,7</i>	<i>-2,7</i>	<i>-3,3</i>	<i>-9,7</i>
<i>varav ålderspensionssystemet</i>	<i>0,0</i>	<i>0,2</i>	<i>1,1</i>	<i>1,6</i>	<i>0,7</i>
Statens skatteintäkter	26,1	15,1	13,4	1,9	3,3
Periodisering av skatter	-26,1	7,6	14,3	16,3	-4,8
Övriga inkomster staten	0,0	-1,0	-2,4	-2,1	3,2
Totala inkomster statens budget	0,0	21,6	25,2	16,1	1,7

Källa: ESV

Intäkterna från skatt på arbete har reviderats upp hela prognosperioden vilket till största del förklaras av taxeringsutfallet för 2022. Till följd av detta revideras bland annat kommunal skatt, statlig skatt samt särskild löneskatt upp 2022, vilket får genomslag på hela prognosperioden. En sänkning av lönesumman samt höjning av KPI motverkar dock effekten till viss del för perioden 2023–2025. Särskild löneskatt på pensionskostnader har reviderats upp 2023 och 2024 till följd av höga pensionskostnader i kommunsektorn.

Hushållens kapitalskatter har reviderats upp 2022 och 2023 till följd av högre utdelningsinkomster och kapitalvinster. För 2024 och 2025 har framför allt kapitalvinsterna reviderats ner, vilket till stor del beror på att vi nu har räknat mer aktivt på effekten av utvecklingen på börsen och bostadsmarknaden vilket bedöms leda till lägre kapitalvinster än i juni.²⁵

Intäkter från skatt på företagsvinster har reviderats upp mycket hela prognosperioden. Den största revideringen avser 2022. Sedan föregående prognos har vi fått ny ett preliminärt taxeringsutfall för 2022 som indikerar att skatteintäkterna blev betydligt högre än väntat. Den nya bedömningen av 2022 påverkar efterföljande prognosår, men revideringen blir mindre 2023 och framåt eftersom vi räknar med en svagare vinstutveckling.

Avkastningsskatten har reviderats upp från och med 2024 eftersom vi räknar med en högre statslåneränta än tidigare.

Riskskatten för kreditinstitut har reviderats ner hela prognosperioden. Vid föregående prognostillfälle saknade vi statistik för riskskatten, men nu finns det ett preliminärt taxeringsutfall för 2022 att tillgå.

²⁵ I septemberprognosen brukar ESV göra en aktiv prognos över intäkterna från hushållens kapitalvinster för nästkommande inkomstår. I juniprognosen antogs kapitalvinsterna för 2024 närma sig jämviktsnivån för 2025. I septemberprognosen antas jämviktsnivån uppnås först 2026.

De totala momsintäkterna för 2023 har reviderats ner marginellt i jämförelse med juniprognosen. Momsintäkterna från den offentliga sektorn har höjts samtliga år. För 2024–2026 revideras dock de totala momsintäkterna ner något på grund av att både hushållens konsumtion och bostadsinvesteringar förväntas bidra mindre i jämförelse med juniprognosen.

Intäkterna från energi- och koldioxidskatten har reviderats ner något i år till följd av att elanvändningen bedöms bli lägre än i juniprognosen. Intäkterna från energi- och koldioxidskatten har reviderats upp 2024–2025 då bensinanvändningen går upp när bensinbilarnas andel av nybilsförsäljningen ökar när klimatbonusen fasas ut. År 2026 har intäkterna från energi- och koldioxidskatten reviderats ned trots att bensinanvändningen förväntas vara högre även då. Detta beror på att ESV nu antar att sänkningen av bensin och dieselskatten som presenterades i budgetpropositionen för 2023 är permanent då en återgång till tidigare gällande skattesatser skulle kräva ytterligare ett riksdagsbeslut.

Elstöden som kommer att betalas ut till företagen och hushållen under 2023 har reviderats ner med 2 miljarder kronor på grund av att elstöd 2 till hushållen inte behövde nyttja alla tilldelade medel. Det innebär att övriga skatteintäkter på energi och miljö har sänkts 2023. Vidare har intäkterna från handeln med utsläppsrätter reviderats upp med 0,6 miljarder kronor till följd av utfall.

Intäkterna från resolutionsavgifter har reviderats ned med 4 miljarder kronor 2026 då målnivån om 3 procent av de garanterade insättningarna då beräknas vara uppnådd och att ytterligare avgifter till resolutionsreserven därför inte behövs.

Statens budget – utgifter och saldo

Utgifterna har reviderats ner 2024 och upp övriga år. Sänkningen i början av de tidiga prognosåren beror framförallt på en nedrevidering av avgiften till den Europeiska unionen. Kommunikationer och Riksgäldens nettoutlåning är det som bidrar mest till upprevideringen av de två sista prognosåren.

Tabell 17 Utgifter på statens budget, utgiftsområden som har reviderats mest sedan juniprognosen

Miljarder kronor	2023	2024	2025	2026
Utgiftsområden				
UO6 Försvar och samhällets krisberedskap	0,9	0,8	1,2	0,3
UO10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	1,4	1,5	2,1	2,1
UO12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	-1,0	-1,4	-1,0	-0,9
UO14 Arbetsmarknad och arbetsliv	-1,2	-0,9	1,4	0,6
UO22 Kommunikationer	1,7	2,3	3,1	4,1
UO24 Näringsliv	-1,6	-0,1	-0,1	0,0
UO26 Statsskuldräntor m.m.	3,9	-1,3	-0,6	-1,2
UO27 Avgiften till Europeiska unionen	-5,0	-8,4	1,7	0,8
Riksgäldskontorets nettoutlåning	-0,2	-0,3	0,3	5,3
Utgiftsområden, exkl. räntor	-4,5	-6,5	10,0	9,5
Totala utgifter statens budget	-5,8	-8,1	9,7	13,6
Totala inkomster statens budget	21,6	25,2	16,1	1,7
Statens budgetsaldo	27,4	33,3	6,4	-11,9

Källa: ESV

Utgifterna för Försvar och samhällets krisberedskap har reviderats upp samtliga år. Upprevideringen av utgifterna förklaras främst av den ändringsbudget som beslutades

av riksdagen den 17:e augusti i år och som avser återanskaffning av försvarsmateriel som skänkts till Ukraina samt återanskaffning av jaktrobotar efter försäljning till USA.

Utgifterna för Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning har reviderats upp samtliga år. Det beror främst på att antalet nettodagar i sjukpenningen har höjts då utfallen varit högre än väntat. Nivån på ersättningen har justerats upp till följd av utfall och, från 2025, också högre timlöner. Även utgifterna för Aktivitets- och sjukersättning har höjts från 2025 och framåt till följd av att prisbasbeloppet höjts. Resterande del av höjningen, som rör alla år, förklaras främst av att antalet personer som får ersättningarna har höjts.

Utgifterna för Ekonomisk trygghet för familjer och barn har reviderats ner alla år, trots att ersättningarna är höjda till följd av höjda timlöner från 2025 och framåt. Det beror på att antalet dagar med föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning (VAB) har reviderats ner samtliga år till följd av lägre utfall.

Utgifterna för Arbetsmarknad och arbetsliv beräknas bli lägre i år och nästa år men högre de kommande två åren. Det är främst utgifterna för arbetslöshetsersättning som blir lägre på grund av färre öppet arbetslösa. För 2025 och 2026 är det främst utgifterna för aktivitetsstöd och nystartsjobb som väntas öka. Utgifterna ökar trots lägre volymer då snittkostnaderna väntas öka.

Utgifterna för Kommunikationer har reviderats upp samtliga prognosår. Det beror främst på att utfallen för de stora investeringsanslagen hittills under 2023 varit högre än tidigare beräknat, men också på att arbetet med Västlänken ser ut att bli dyrare än väntat.

Utgifterna för Näringsliv har reviderats ned i år. Det beror främst på en mindre åtgång av elstöd till elintensiva företag än tidigare beräknat.

Utgifterna för Statsskuldräntor har reviderats upp för i år. Det beror på att försvagningen av kronans växelkurs medför större valutakursförluster.

Avgiften till Europeiska unionen har reviderats ner i år och nästa år, men upp de sista två prognosåren. En ändringsbudget från EU för 2023 samt att EU-kommissionen har lagt fram ett förslag på budget för 2024 sänker utgifterna i år och nästa år. En högre eurokurs motverkar minskningen nästa år samt höjer prognosen 2025 och 2026.

Riksgäldskontorets nettoutlåning har reviderats ner i år och nästa år, men upp 2025 och 2026. I år beror det framför allt på att behållningen bedöms bli högre på Svenska kraftnäts konto då bland annat utbetalningarna av elstöd och andra utgifter inte väntas bli lika stora som tidigare beräknat. För 2026 beror revideringen framför allt på att målnivån om 3 procent av de garanterade insättningarna då beräknas vara uppnådd och att ytterligare avgifter till resolutionsreserven därför inte behöver betalas in.

De offentliga finanserna

Sparandet i den offentliga sektorn har höjts alla år utom 2026 jämfört med juniprognosen. Det är framför allt i staten som sparandet har reviderats. Det beror på att skatteintäkterna har höjts samtidigt som utgifterna har sänkts. Som nämnts ovan är det framför allt skatt på företagsvinster som har höjts, men även intäkterna från skatt på arbete är högre nu än i föregående prognos. På utgiftssidan är det framför allt avgiften till EU som har sänkts.

Tabell 18 Finansiellt sparande i offentlig sektor

Skillnad i miljarder kronor

Finansiellt sparande	2023	2024	2025	2026
Offentliga sektorns inkomster	11	7	-7	-7
Offentliga sektorns utgifter	-8	-16	-7	-6
Offentliga sektorns finansiella sparande	20	23	1	-1
Staten	21	20	-4	-6
Kommunsektorn	-1	1	2	2
Ålderspensionssystemet	0	2	2	3

Källa: ESV

Beslut, förslag eller aviseringar som inte har beaktats i prognosen

ESV:s prognoser ska fungera som beslutsunderlag. I prognosen inkluderas därför enbart av riksdagen fattade beslut samt propositioner från regeringen. Aviseringar om förslag som är tänkta att ingå i budgetpropositionen för 2024 är inte beaktade i prognosen.

Regeringens beslut om att uppgifterna från Statens medieråd ska flyttas till Myndigheten för press, radio och tv från och med den 1 januari 2024 har inte beaktats.

Riksbanken kan komma att göra en framställan till riksdagen om kapitaltillskott, men det har inte beaktats i prognosen. Se faktaruta i kapitlet De budgetpolitiska målen i ESV:s marsprognos 2023.

Beräkningarna till ESV:s septemberprognos slutfördes den 11 september 2023.

Tabellbilaga

Tabell 19 Sammanfattande nyckeltal

Sammanfattande nyckeltal	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
BNP, fasta priser, proc. utv.	2,6	2,0	2,0	-2,2	6,1	2,8	-1,0	1,0	2,7	2,6
BNP, fasta priser, kalenderkorrigerad, proc. utv.	2,8	2,1	2,0	-2,4	6,0	2,8	-0,7	1,0	3,0	2,3
Hushållens konsumtion, proc. utv.	2,6	1,8	0,7	-3,2	6,3	1,9	-2,0	1,2	2,9	3,3
Offentlig konsumtion, proc. utv.	0,1	0,8	0,3	-1,8	3,3	0,0	1,4	0,8	0,6	-0,3
Investeringar, proc. utv.	5,5	1,4	-0,3	1,7	7,1	6,2	-2,1	1,2	4,5	3,9
Lager, bidrag till BNP-förändringen	0,1	0,3	-0,1	-0,7	0,4	1,1	-0,5	-0,1	0,0	0,0
Export, proc. utv.	4,1	4,2	6,0	-5,5	11,1	7,0	1,0	1,3	2,8	3,6
Import, proc. utv.	4,7	3,8	2,1	-6,0	11,6	9,3	-0,2	1,3	2,9	3,6
Real disponibel inkomst, proc. utv.	2,0	2,1	2,2	-0,3	4,0	-0,1	-2,0	1,1	2,6	1,6
Hushållens sparande, exklusive tjänste- och premiepensioner, andel av disponibel inkomst	5,5	5,7	7,0	9,7	7,6	5,8	5,8	5,7	5,4	3,8
Lönesumma, proc. utv.	5,0	4,8	3,8	0,8	6,1	6,4	5,1	4,0	4,4	4,3
Arbetade timmar, kalenderkorrigerade, proc. utv.	2,3	1,9	-0,2	-3,8	2,3	2,3	1,8	0,0	0,5	0,7
Arbetslöshet, procent av arbetskraften	6,9	6,5	7,0	8,5	8,8	7,5	7,7	8,2	8,0	7,6
Finansiellt sparande i offentlig sektor, mdkr	64	36	27	-141	1	66	-47	-46	10	86
Finansiellt sparande i offentlig sektor, proc. av BNP	1,4	0,8	0,5	-2,8	0,0	1,1	-0,7	-0,7	0,2	1,2
Strukturellt sparande	0,3	-0,1	0,2	-1,1	-0,9	0,2	0,1	0,1	0,5	1,2
Offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastrichtskulden), proc. av BNP	41,4	39,5	35,5	39,8	36,4	32,7	30,8	31,0	30,1	28,4
Skattekvot, proc. av BNP	44,1	43,8	42,8	42,4	42,6	41,9	41,3	40,9	40,9	40,9
Totala utgifter på statens budget, mdkr	940	992	944	1 219	1 113	1 123	1 237	1 291	1 333	1 330
Takbegränsade utgifter, mdkr	1 229	1 282	1 308	1 501	1 551	1 559	1 576	1 647	1 689	1 694
varav Ålderspensionssystemet, mdkr	299	307	318	329	335	348	361	371	385	397
Marginal till utgiftstaket, mdkr	45	55	43	242	144	75	89	98	136	166
Budgetsaldo, mdkr	62	80	112	-221	78	164	-5	13	5	58
Statsskuld, proc. av BNP	27,4	24,8	20,9	24,2	20,9	17,3	16,2	15,6	14,8	13,3

Källa: SCB och ESV

Tabell 20 Inkomster på statens budget 2018–2026

Miljarder kronor

Inkomster på statens budget	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Skatt på arbete	1 243,0	1 265,6	1 250,5	1 329,1	1 400,3	1 474,9	1 522,9	1 577,6	1 648,3
<i>Direkta skatter</i>	657,1	660,8	668,7	694,3	724,6	748,6	764,4	794,2	831,9
Kommunal skatt	726,2	748,2	766,1	806,4	852,3	893,5	927,4	966,4	1 008,3
Statlig skatt	60,4	56,3	50,3	56,3	61,0	56,3	51,0	50,9	53,0
Jobbskatteavdrag	-113,1	-126,8	-128,1	-131,8	-146,2	-158,9	-170,2	-177,8	-182,7
Husavdrag	-14,2	-15,3	-16,8	-18,9	-19,2	-18,9	-19,9	-21,2	-22,4
Övrigt	-2,2	-1,7	-2,8	-17,8	-23,6	-23,8	-24,2	-24,4	-24,7
<i>Indirekta skatter</i>	585,9	604,8	581,8	634,7	675,7	726,3	758,5	783,4	816,3
Arbetsgivaravgifter	566,5	588,6	594,9	629,3	669,5	704,3	731,5	763,3	796,2
Egenavgifter	11,8	11,1	11,7	11,5	11,8	11,9	12,1	12,2	12,4
Särskild löneskatt	49,2	49,4	50,8	51,9	57,6	66,5	71,0	65,7	68,5
Nedsättningar	-3,3	-3,7	-34,9	-15,4	-17,4	-8,3	-6,6	-6,6	-6,6
Tjänstegruppliv m.m.	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
Avgifter till premiepensionssystemet	-38,8	-41,1	-41,3	-43,2	-46,4	-48,7	-50,1	-51,9	-54,7
Skatt på kapital	261,4	282,2	271,8	355,9	370,5	341,2	357,7	384,8	409,3
Skatt på kapital, hushåll	69,3	69,6	66,0	104,6	92,5	64,1	62,0	76,4	90,1
Skatt på företagsvinster	132,9	153,4	149,3	183,6	199,3	194,2	201,7	209,4	219,6
Avkastningsskatt	5,4	5,3	5,6	6,7	8,2	18,0	28,9	32,0	31,2
Fastighetsskatt	33,2	34,4	34,6	36,1	38,6	39,7	41,7	43,4	44,4
Stämpelskatt	12,1	12,3	12,7	15,5	15,8	11,2	11,5	11,9	12,3
Kupongskatt m.m.	8,5	7,2	3,6	9,4	12,3	9,4	7,0	7,0	7,0
Riskskatt för kreditinstitut					3,8	4,6	4,7	4,8	4,8
Skatt på konsumtion och insatsvaror	586,7	603,8	609,1	658,3	719,8	748,0	743,2	775,5	807,9
Mervärdesskatt	446,5	461,3	467,9	511,0	560,1	568,4	589,6	618,1	648,2
Skatt på tobak m.m.	12,4	11,9	11,9	11,9	13,2	13,0	13,0	13,1	13,2
Skatt på etylalkohol	4,5	4,5	5,2	5,6	5,5	5,6	5,8	5,9	6,0
Skatt på vin m.m.	6,1	6,1	6,6	6,6	6,5	6,9	7,3	7,4	7,4
Skatt på öl	4,3	4,3	4,5	4,5	4,6	4,8	5,2	5,2	5,2
Energiskatt	49,7	52,2	52,6	53,8	44,7	43,5	49,1	51,2	52,9
Koldioxidskatt	23,0	22,2	20,4	21,9	21,2	23,1	25,3	25,7	25,3
Övriga skatter på energi och miljö	7,4	7,8	6,1	5,4	25,6	44,4	8,8	9,2	9,3
Skatt på vägtrafik	19,8	20,7	21,6	22,5	22,5	22,1	22,4	22,4	22,4
Skatt på import	6,5	6,9	6,2	7,3	9,3	9,3	9,6	9,9	10,4
Övriga skatter	6,5	5,9	6,2	7,6	6,6	6,9	7,1	7,3	7,6
Restförda och övriga skatter	22,3	11,5	6,8	-6,7	10,4	8,4	9,9	11,2	9,5
Restförda skatter	-4,7	-5,0	-10,0	-16,1	-13,7	-13,7	-13,7	-12,7	-10,7
Övriga skatter	27,1	16,5	16,8	9,4	24,1	22,1	23,6	23,9	20,2
Totala skatteintäkter	2 113,5	2 162,9	2 138,2	2 336,6	2 501,0	2 572,6	2 633,7	2 749,2	2 875,0
EU-skatter	6,5	6,9	6,2	7,3	9,3	9,3	9,6	9,9	10,4
Offentliga sektorns skatteintäkter	2 107,0	2 156,1	2 131,9	2 329,2	2 491,7	2 563,3	2 624,1	2 739,3	2 864,6
Kommunalskatt	744,3	766,8	785,4	827,1	873,8	916,0	951,7	991,5	1 034,2
Avgifter till ålderspensionssystemet	256,7	266,5	269,1	283,5	300,8	314,5	326,8	342,0	356,5
Statens skatteintäkter	1 106,0	1 122,7	1 077,5	1 218,7	1 317,1	1 332,8	1 345,5	1 405,9	1 474,0
Periodiseringar	18,9	-12,8	-42,0	16,4	8,5	-15,6	-2,7	1,9	-20,3
Uppbördsförskjutningar	21,4	9,0	4,9	-23,8	20,2	23,9	12,8	16,9	-18,7
Betalningsförskjutningar	-0,5	-23,9	-17,1	40,7	-8,1	-29,4	-41,5	-23,9	-5,6

ESV:s Septemberprognos

Inkomster på statens budget	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
varav kommuner	3,4	-3,4	-7,0	36,4	34,1	-12,6	-21,6	-7,1	1,0
varav ÅP-systemet	1,4	-1,0	-1,1	7,3	-0,6	1,9	-1,8	1,2	1,2
varav privat sektor	-4,9	-18,9	-8,7	-3,7	-43,1	-19,8	-19,9	-19,8	-9,8
varav kyrkan	-0,4	-0,7	-0,4	0,5	1,4	0,9	1,9	1,8	2,0
varav EU	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,2	-0,1	0,0	0,0
Anstånd	-2,0	2,2	-29,7	-0,5	-3,5	-10,1	25,9	8,9	3,9
1000 Statens skatteinkomster	1 119,9	1 109,4	1 037,4	1 235,1	1 308,1	1 317,2	1 342,8	1 407,8	1 453,6
Övriga inkomster	-47,8	-53,8	-38,8	-43,8	-22,0	-85,3	-38,6	-70,0	-65,5
2000 Inkomster av statens verksamhet	32,8	35,3	46,1	43,3	71,9	53,0	42,8	42,4	42,9
3000 Inkomster av försäld egendom	1,8	0,0	0,8	0,0	0,9	0,9	0,0	0,0	0,0
4000 Återbetalning av lån	0,7	0,8	0,7	1,1	1,4	0,5	0,6	0,7	0,7
5000 Kalkylmässiga inkomster	12,2	14,2	16,2	17,8	18,2	19,9	21,7	22,7	24,1
6000 Bidrag från EU m.m.	12,4	12,6	14,2	14,6	15,6	16,5	44,5	18,0	18,7
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-107,7	-116,7	-116,9	-120,6	-130,0	-176,1	-148,2	-153,8	-151,9
8000 Utgifter som ges som krediteringar på skattekonto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totala inkomster	1 072,1	1 055,5	998,5	1 191,3	1 286,1	1 231,9	1 304,2	1 337,8	1 388,2
Totala utgifter	992,1	943,6	1 219,1	1 113,4	1 122,5	1 237,2	1 291,0	1 333,2	1 330,4
Budgetsaldo	80,0	111,9	-220,6	77,9	163,6	-5,2	13,2	4,6	57,8

Anm.: Samtliga belopp redovisas i innevarande års budgetstruktur. Kapacitetsavgifterna om 17,5 miljarder kronor 2022 respektive 39,1 miljarder kronor 2023 redovisas under Övriga skatter på energi och miljö i tabellen ovan.

Källa: SKV och ESV

Tabell 21 Utgifter på statens budget 2018–2026

Miljarder kronor

Utgiftsområde	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1 Rikets styrelse	14,6	15,0	15,7	16,4	17,6	18,4	18,3	18,2	19,3
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	15,7	16,6	17,0	16,9	17,3	19,0	20,6	21,3	21,8
3 Skatt, tull och exekution	11,4	11,5	12,1	12,5	12,8	13,3	13,4	13,6	13,9
4 Rättsväsendet	45,9	49,4	53,0	57,2	61,5	68,8	74,6	79,5	82,9
5 Internationell samverkan	1,9	2,3	2,1	1,8	3,4	2,2	2,1	2,1	2,1
6 Försvar och samhällets krisberedskap	53,4	60,5	63,0	70,5	83,5	96,4	123,7	137,6	130,5
7 Internationellt bistånd	42,8	44,2	46,5	47,5	46,2	47,2	49,8	50,1	50,6
8 Migration	19,6	11,8	9,6	8,2	11,7	13,0	13,2	12,2	9,7
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	78,4	79,6	101,8	138,0	118,2	107,8	105,1	101,8	98,3
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	99,7	97,9	117,9	113,1	114,3	108,7	115,4	116,6	118,3
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34,8	34,5	36,7	38,0	46,3	56,4	60,6	62,5	59,1
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	95,2	97,3	99,9	101,1	101,1	102,3	103,7	107,9	111,2
13 Jämställdhet och nyanlända invandras etablering	17,3	13,4	8,5	6,2	5,4	4,6	4,2	4,1	4,6
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	78,8	77,0	87,2	91,9	78,4	79,9	87,4	88,8	87,4
15 Studiestöd	21,1	22,8	25,1	26,6	25,5	25,6	28,3	30,5	32,0
16 Utbildning och universitetsforskning	76,0	78,5	83,0	91,4	93,0	93,3	94,8	95,5	95,7
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	16,0	15,8	20,4	22,7	19,7	16,7	16,6	16,8	16,9
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	4,6	3,1	3,8	5,2	7,7	6,0	5,2	2,6	2,1
19 Regional utveckling	3,6	3,3	3,2	3,2	3,4	3,9	3,3	3,4	3,7
20 Allmän miljö- och naturvård	10,4	9,4	11,0	16,7	20,7	17,2	13,4	9,3	9,3
21 Energi	3,6	2,3	3,4	3,4	12,6	4,3	4,6	4,3	2,9
22 Kommunikationer	56,6	58,6	65,2	72,1	72,9	79,1	81,1	86,2	88,1
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	19,6	20,8	20,0	19,6	21,9	19,1	24,2	21,0	19,5
24 Näringsliv	7,5	7,3	60,4	30,4	10,3	9,5	7,6	7,1	7,0
25 Allmänna bidrag till kommuner	111,4	120,1	158,0	153,2	157,0	157,9	162,2	158,2	158,2
26 Statsskuldsräntor m.m.	13,6	22,2	19,6	-1,3	27,2	30,2	19,6	26,1	24,3
27 Avgiften till Europeiska unionen	35,0	37,7	47,2	52,3	48,2	44,1	43,0	52,5	51,2
Summa utgiftsområden	988,5	1 012,9	1 191,1	1 214,7	1 238,0	1 244,8	1 295,8	1 329,8	1 320,6
Summa utgiftsområden exklusive räntor	974,9	990,7	1 171,5	1 216,0	1 210,8	1 214,7	1 276,3	1 303,7	1 296,4
Riksgäldskontorets nettoutlåning	2,0	-66,9	21,3	-97,0	-110,9	-8,0	-5,2	3,0	9,4
Kassamässig korrigerig	1,6	-2,4	6,8	-4,3	-4,5	0,4	0,4	0,4	0,3
Totala utgifter	992,1	943,6	1 219,1	1 113,4	1 122,5	1 237,2	1 291,0	1 333,2	1 330,4
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	307,4	317,6	329,4	334,6	347,9	360,9	371,1	385,1	397,5
Summa takbegränsade utgifter	1 282,3	1 308,3	1 500,8	1 550,6	1 558,7	1 575,6	1 647,4	1 688,8	1 693,8
Totala inkomster	1 072,1	1 055,5	998,5	1 191,3	1 286,1	1 231,9	1 304,2	1 337,8	1 388,2
Budgetsaldo	80,0	111,9	-220,6	77,9	163,6	-5,2	13,2	4,6	57,8

Anm.: Utgiftsområdena redovisas enligt strukturen i budgetpropositionen för 2023.

Källa: ESV

Kontaktpersoner

Område	Namn	Telefonnummer
Utgifter	Anna Daniels	08-690 44 16
Utgifter	Karin Edlund	08-690 44 58
Inkomster	Martin Nilsson-Öst	08-690 44 79
Inkomster	Björn Andersson	08-690 44 01
Makroekonomisk utveckling	Ann-Sofie Öberg	08-690 43 88
Makroekonomisk utveckling	Thomas Wilhelmsson	08-690 44 62
Offentliga finanser och budgetpolitiska mål	Ann-Sofie Öberg	08-690 43 88
Offentliga finanser och budgetpolitiska mål	Thomas Wilhelmsson	08-690 44 62

Kontakt via e-post: fornamn.efternamn@esv.se, prognos@esv.se

Den höga inflationen och snabbt stigande räntor har gjort att hushållens konsumtion och investeringarna minskat och att svensk ekonomi har bromsat in.

Konjunkturförsvagningen, tillsammans med minskade kapitalinkomster och höga utgifter, leder till ett tydligt underskott i den offentliga sektorns finansiella sparande. Underskottet är störst i kommunsektorn men även staten bidrar till det försämrade sparandet. Nästa år blir underskottet ungefär lika stort, men sparandet i staten försvagas samtidigt som det stärks i ålderspensionssystemet. Det strukturella sparandet bedöms vara nära överskottsmålet båda åren.

ESV gör Sverige rikare

- Vi har kontroll på statens finanser, utvecklar ekonomistyrningen och granskar Sveriges EU-medel
- Vi arbetar i nära samverkan med Regeringskansliet och myndigheterna

Ekonomistyrningsverket
Drottninggatan 89
Box 45316
104 30 Stockholm
Tfn 08-690 43 00
www.esv.se